

4^e Diss. 3502. 15

4° Lill. 3502 (15.

614.

Med.
Mat. med. spec.
Schieman
27.

<36638186690012

S

<36638186690012

Bayer. Staatsbibliothek

33

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
DIGITALI PURPUREA

Q V A M
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS CONSENSV
IN
ACADEMIA GEORGLA AVGVSTA

PRO
SVMMIS IN MEDICINA HONORIBVS RITE
CONSEQVENDIS

DIE XV AVGVSTI MDCCLXXXVI.

DEFENDET

CAROLVS CHRISTIANVS SCHIEMANN

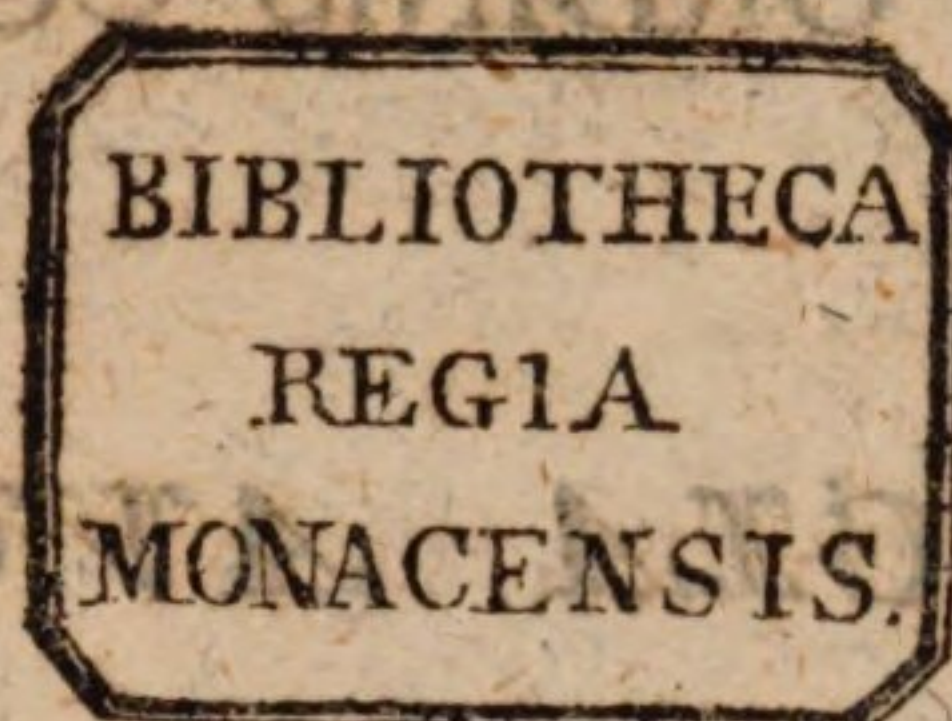
CVRONVS.

GOETTINGAE

TYPIS JOANNIS CHRISTIAN. DIETERICH.

DISSERTATIO IN AVGVRAIS MEDICA
DE
DIGITALI PURPUREA

IN AVGVRAIS MEDICINA HONORIBVS RITE
COURSEQVENDIS
DIE XV AVGVSTI MDCCXXXVI
DEFINDET
CAROLVS CHRISTIANVS SCHIEMANN

GOETTINGAE
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI DIETRICH

VIRO ILLVSTRI

PRAENOBILISSIMO ATQVE EXPERIENTISSIMO

DOMINO

GEORGIO HENRICO
BARONI DE WITTENBURG

SERENISSIMI CVRLANDIAE ET SEMGALLIAE DVCIS

PHARMACOPOLAE AVLICO

FAVTORI SIBI SEMPER COLENDO

HASCE STVDIORVM SVORVM PRIMITIAS

D. D. D.

DEVOTISSIMVS ET OBSTRACTISSIMVS CVLTOR

SCHIEMANN.

VIRI ILLUSTRI

REVERENDISSIMO ADOX EXCELLENTISSIMO

DOMINO

GEORGIO HENRICO

BARONI DE WITTENBURG

REVERENDISSIMO CAVENDISH ET SEMPERALAE DUCIS

ET AMMAGOPOLAE VALLIS

FASTORI SUI SEMPER COLENDO

HASCE STUDIORVM SVORVM PRIMITIIVS

D. D. D.

DEVOTISSIMVS ET OBLIVIOSVS CVLTOX

SCHIRMANN

DE
DIGITALI PURPUREA.

PRAEFATIO.

Si Lectores hancce inspicient dissertationem, eamque de Digitali purpurea inscriptam legent, non dubito, quosdam fore, qui, qua re adductus in magna argumentorum copia ad elaborandam dissertationem hoc potissimum elegerim argumentum, mirentur. Hi igitur praemonendi sunt, me in

primis id in materia eligenda spectasse, vt,
quantum pro virium modulo fieri posset, maxime sa-
lubris et eam ob causam quoque memoratu dignissi-
mae plantae cognitio propagetur, et eius vsus red-
datur magis communis. Quid enim conuenientius et
utilius esse potest, quam vt recens repertae medica-
les vires, plantae, antea ignotae, quibus effica-
cissimorum augetur remediorum numerus, et quae,
repetitis factis experimentis, viris probabuntur ex-
perientissimis, vbiuis magis vulgabuntur commen-
dabunturque? — Witheringii, Viri Cl., opere de
Digitalis in hydrope adhibitae diuretica efficacia,
praeclare scripto et prelis excusso, ad hanc plan-
tam describendam pronior sum factus et excitatus.
Labore iam suscepto, et ex parte quadam confecto,
duas eius libri versiones vernacula lingua institutas,
typis

typis iri impressas certior sum factus. Quid mihi nunc esset faciendum, ambiguus eram. Temporis breuitate, quod relictum erat exclusus, nouam et integram ad exarandum fumere materiam mihi non licebat; optimum igitur sum ratus, potius incepta ad finem perducere, praesertim cum spes, fore, ut vim illius magis perspicue intelligerem, experimentis a me institutis, non deesset; sed vna tantummodo huius plantae experiendi vim mihi obtigit, in quodam hydropo laborante, occasio, cuius morbi historiam infra addidi. Ex experimentis ab amicis factis, atque mecum communicatis, Viri experientissimi et doctissimi D. Brandis experimenta nunc modo sunt nominanda. — Chemica quod pertinet ad experimenta, omni cum cura institui. Sed quominus singulas reliquas plantae particulas v. c. semen, flores,

— — —
flores, pari modo examinarem, temporis breuitate
sum impeditus: eadem est causa, cur iam incepta
in brutis bestiis experimenta praeteream, quae in
hunc inprimis institui finem, vt tutum inueniretur
remedium ad mala ex nimia plantae copia orta,
pellenda. Quae omnia in aliud deponam mihique
referuabo tempus.

§. I.

Antequam ad ipsam plantae atque eius indolis ac naturae disquisitionem me accingam, non superuacaneum mihi esse videtur, de eius antiquitate et apud veteres usu paucis differere. Quod si igitur eius cognitionem, quam antiquiores fortasse de ea habuerint, indagabimus, plane nulla comprehendemus vestigia expressa, quorum auxilio certi aliquid de aetate et apud antiquos celebritate constituere possimus. Quaecunque vero indicia luminis aliquantulum indagatiioni adferre a quibusdam putantur, spissa caligine et tenebris sunt inuoluta. Sunt quidem, qui existiment, eius naturam atque vires iam Dioscoridi et Plinio historiarum naturae scriptori, sagacissimo in perscrutandis naturae viribus fuisse notas: Columna enim eandem cum Dioscoridis Ephemero esse opinatur *a)*. Εφημερον siue ἱρις ἀγρία, inquit Dioscorides L. 4. c. 85., caulem et folia lilii habet, sed haec tenuiora: flores candidos, amaros. semen molle, radicem vnam, digitali crassitudine, longam, adstringentem, odoratam. Plinius Historiarum natur: L. 25. c. 13. de Ephemero hunc in modum differit: Εφημερον folia habet lilii, sed minora, caulem parem, florem coeruleum, semen superuacuum, radicem vnam digitali crassitudine. Casparus

a) Ex Parkinson theatr. botanic. p. 653.

sparus Bauhinius huius Ephemero praeterea addit Mathioli et Lobelii ephemera quae antea ipse vtraque ignorat.

- 1) Ephemeron, quod aliqui syluestrem Irin appellant. Math. Lacunae. Cost. desc.

Ephemeron non lethale Mathioli. Lug. Tab. Ephemeron Mathioli ex spuris oppositis plantis esse videtur. Colum.

- 2) Ephemeron Mathioli, vel potius Ephemerum spurium, Lob. Dod.

Sed Casp. Bauhinus valde dubitat, an hae duae eadem sint plantae, cum illi folia lilii et radix vnica digitali crassitudine tribuantur: huic vero folia et radix Isatidis adscribatur, imo figurarum nulla est similitudo et Lobelii potius Lysimachiam aliquam refert *b)*, Aliam ac diuersam Dalechampsius apud Plinium amplexus est coniecturam, eandem a Plinio Calathianam Violam adpellari, sic enim enuntiat *c)*: Calathianam ego puto esse digitalem luteam, flore lateo, Calatho similem.

In tanta opinionum et coniecturarum ad plantae antiquitatem pertinentium diuersitate, nihil prorsus certi et firmi constitui posse cuius facile apparet. Sed quid iuuat, diutius hisce in tenebris versari, cum doctissimi iidemque sagacissimi perscrutatores nihil amplius, nisi meras attulerint coniecturas. Extra omnem quidem est dubitationem, et nullo negari potest modo, nos inde a Fuchsii aetate plantae nostrae notitiam habere accuratam.

S. II.

b) C. B. 244.

c) Plinii hist. natur. Cap. VI. L. XXI. lin. 24. Adnotat. d. p. 487.

§. II.

Profecto mirum esse videtur, Fuchsum Digitalis purpureae, neque accuratiorem, neque magis distinctam, memoriae tradidisse descriptionem, quam iure quidem ab eo expectare poteramus: pauca modo commemorat: esse caulem teretem et in vnus cubiti longitudinem extensum, in caulis latere inde a media parte ad fastigium flores ipsum circumdare, et quod ad illius aspectum attineat externum, digitali s. dactyliothecae esse similem, fuscam seu luteam: floribus vero decidentibus, semen latum et aliquantulum oblongae figurae sese ostendere, in fronte extensum apicem habens, superne bifidum, radicem esse nigram et fibris textam *d*). Hoc quoque animaduertendum esse puto, Fuchsum ob eximiam formam externam plantam hanc in systema recepisse, et ipsam ab illo accepisse nomen ab eius forma deriuatum.

Apud Casp. *Bauhinum* *e*) ipsam in Digitalis folio Verbasci diuisione, et nomine Digitalis purpureae folio aspero insignitam inuenies, qui simul synonyma eius commemorat haec: Campanula syluestris Tragi: Digitalis rubra. Dod. gal. purpurea Fuchf. Ang. Gesn. hort. et ap. Lon. Dod. Ad Lob. Lugd: Cam: Taber. Ger. Aralda bononiensibus. Gesner hort. Verbascum digitale Costaeo. Virga regia maior flore purpureo Caes. Ephemeris alia species maior. Col.

Joh. *Bauhinus* *f*) Digitalem purpuream cognominauit, eamque tali descripsit modo. — “Est vbi cubitos duos superat Digitalis purpurea, caule pollicem crasso, anguloso, hirsuto, subru-

B 2

d) *Kräuterbuch.* cap. 345.

e) L. c. p. 243.

f) *Historia plantarum* p. 812.

subrubente concauo, ex radice fibrosa, amara: flores in thyrsi longioris morem, frequentes, ab vno caulis latere penduli, breuibus hirsutis pediculis, quorum singulis est oppositum foliolum acuminatum, calathi aut digitalis sartorii munimenti effigie, colore foris coccineo, excepta inferiore parte, quae propter nonnullam admixtam albedinem carneo praedita est, intus vero similiter purpurei, inferiore parte (quae longis pilis obsita est) versicolore albis maculis nigro guttatis: floris basi penitus ad nascuntur stamina alba aut purpurascencia, contorta, quae apices didymos croceos guttatos sustinent. Stylus tenuis purpurascens ex hirsuti oblongique pericarpium bivaluis mucrone protenditur, cui postea inclusum continetur semen minutum. Folia Verbasci opinionem recte sustineant oblonga, in acumen desinentia, hirsuta, in ambitu ferrata, superne atroviuentia, inferne incana: quae ad radicem sunt, longis nituntur pediculis, quae in caulibus nullo ordine posita crebra. Calix floris plerumque quinque folius. Floris margo in quinque diuiditur segmenta." Eandem quoque descriptionem e Johannis *Bauhini* libris excerptam legis in historiis plantarum a Raio scriptis g).

§. III.

Neminem fore puto, qui dubitare queat, quin medico distincta et botanica plantae, in praxi medica adhibitae, notitia maxime sit necessaria. Quoties enim fieri solet, vt plantae diuersae quidem misceantur et commutentur, cum aliis vim alienam imo contrariam exferentibus. Haud quidem negandum est, hac ratione medicam plantae efficaciam et salutarem interdum esse repertam, quae antea plane erat ignota, et fortasse per diuturnum adhuc latuisset tempus. Verum tamen incuria et negligencia

g) p. 767. hist. plant.

gligentia in accurata adipiscenda plantarum cognitione hoc excusari non potest; casu enim fortuito et secundo accidit. Quis est vero, qui mala e tenui plantarum cognitione saepissime orta non statim videat? — Ante omnia autem saepissime Digitalis purpurea cum Verbasco commutari solet. Sic Celeb. Withering amborum folia inter se confundi animaduertit, eadem accidere potest permutatio cum Symphyto. Ego quidem id experientia edoctus sum, cum aliena folia ad experimenta a me instituenda, ab illis sint adlata, quibus colligendi ea negotium mandaueram. Equidem suspicor, cum quarumdam Conyzae specierum foliis facile quoque posse confundi.

Cum igitur maxime sit verendum, ne, ut modo vidimus, eiusdem generis cum aliis commutetur plantis, descriptionem non superuacuum esse censui.

§. IV.

Descriptio Digitalis purpureae LINN. ex comparatione plurium exemplorum sponte crescentium h).

Radix ramofo-fibrosa, fibris longis horizontalibus, ad basin ex reliquiis foliorum squamosa, tenax, alba, epidermide fordide lutea.

Caulis simplex (et vix nisi in planta culta ramosus), bipedalis et ultra, calamum cygneum crassus, ascendendo sensim angustior, subangulatus ex descendente costa foliorum, ceterum teres, erectus, strictus, tomentosus, purpurascens, fistulosus, foliosus.

B 3

Folia

h) Non possum non animaduertere, hancce plantae descriptionem a me exaratam, ab Illustri Equite Murray, Praeceptor e venerando, emendatam et auctam esse.

Folia plurima, in planta florente modo caulina, antea et radicalia multa, ovato-oblonga, supra viridia, subinde purpureo-nigricantia, subtus tomentoso-incana, mollia, acuminata, inaequaliter crenata, venosa, patentissima, alterna, basi contracta, subdecurrentia: superiora sessilia; amplexicaulia, inferiora degenerantia in *petiolum* alatum costa carinata, dilute purpureum, tomentosum.

Inflorescentia: Racemus terminalis, caulis (et ramorum, si adsunt) secundus, multiflorus, subinde adeo pedalis, floribus dependentibus, inferis.

Pedunculus communis tomentosior, teres.

Pedicelli teretes, apice incrassati et cernui, lineas duas longi, villosi, solitarii, alterni, per maturationem fructus erecti et stricti.

Braeae sub hisce ovato-lanceolatae, acuminatae, integerrimae, pubescentes, lineatae, reclinatae, amplexicaules, pedunculis paullo longiores.

Calyx quinquepartitus, patens, pubescens, lineatus, persistens, laciniis quatuor inferioribus ovatis acutis, superiori lanceolata, acuminata.

Corolla monopetala, recurva, sesquipollicaris, ex tubo subcylindrico albo, calycem aequante, ventricoso-campanulata, extus purpurea, intus deorsum notata maculis ocellatis albis, centro profunde rubro, et pilis longis albis; limbo quadrifido inaequali, subringente, pallidiori, cuius lacinia suprema truncata, vix emarginata, laterales semicir-

miculares minimae, infima reliquis magis protuberans, omnes obtusae.

Stamina quatuor, quorum duo longiora reliquis, corolla dimidio breviora: *Filamenta* tubo corollae inserta, tum incurua, sursum versa, alba, compressa, linearia; *Antherae* deorsum bipartitae, luteae, purpureo-maculatae, oblique insidentes, particula quavis ovato-oblonga, subcompressa.

Pistillum vnum, staminibus paullo longius: *Germen* ovato-oblongum, villosum; *Stylus* sursum ascendens, subteres, pubescens, purpurascens; *Stigma* bifidum, laciniis patulis.

Capsula ovata, mucronata, sulco utrinque duplici, bivalvis, bilocularis.

Semina numerosa, parva (HALLERVS ea vocat fere quadrata, quam quidem figuram iam, quum nondum matuerint, determinare nequeo).

ANIMADVERSIONES.

Cultura ut in horto botanico conspiciere vacat, planta ramosa fit ramis multis, alternis, circiter dodrantalibus, saepe inflexis, patentissimis, quaquaversum directis, tum tam speciosa, ut inter elegantissimas coronarias locum mereatur. Hirsuties omnium partium in planta culta quoque maior.

§. V.

Caeterum Digitalis purpurea non inter rarissimas numeranda est plantas; maxime amat vias, montes, valles humidas,

das, sylvas et ericeta *i)* in aggeribus, terra constantibus, ruderibus *k)*, in lapidosis et arenosis (grovelly) regionibus crebro nascitur; rarissime vero et fere nunquam solo terra calcarea seu lapidibus substrato *l)*.

Vt exemplis illustrem, Gesnerus eam reperit ad Coire¹ La Chenal ad Badenweiler et in adscensu montis Ballon. Diurnoi circa Neufchatel *m)*. Inuenitur etiam in Sylua, quae dicitur *Schwarzwald*, in monte Idar, vbi carbones comburuntur, et circa officinas in quibus ferrum cuditur. *n)* in monte Infelsberg dicto ad pagum Waltershausen et apud Gifam in monte Diesberg. *o)* ad Girarmegni, vbi fodinae argenti sunt, ad Mosmünster quoque et. S. Thamarix in Monte Rosenberg, etiam in montibus circa thermas plumbarias *p)* in Christiansand et Bergenstift in Norvegen. *q)* habitat a Lesperou *r)* creberrima in campis Parisios circumiacentibus,prehenditur. In Hercynia plurimis ac diuersis in locis, atque in syluis remotissimis eam reperit Hallerus. *s)* praeterea in Anglia quoque saepe reperitur ad vias sepimentis cinctas *t)* in Belgii locis saxosis, vmbrosis in montium conuallibus, et vbi ferri

i) Lewis materia medica 275, Dalei pharm p. 214.

k) Morison Flora danica I. pars I.

l) Lewis l. c.

m) Ex Halleri histor. stirp. heluet. indig. Bernae 1768. T. I. p. 143.

n) Tragus l. c.

o) Rupp. flora jenenf. I. p. 767. Edit. Hall.

p) J. Bauhin l. c. 813.

q) Morison l. c.

r) Gouan flora monsp. 1767. p. 99.

s) Rupp. fl. jen. l. c.

t) Blackwell herb. T. 16.

ferri et Lytonthrocum fodinae vicinae sunt, sponte exit *u*). Barielleri in Gallia quoque vidit, nec non in Hispania, et in Italia *x*). Haud longe ab vrbe Göttinga nascitur, inprimis frequenter ad Visurgim circa Mündam, auersa parte eorum montium inueni, qui ab parte inferiori lapidibus inclusi sunt, proxime ad viam.

Inter omnes constat, hanc herbam duos annos durare; floret a medio Junio vsque ad extremum Julium, interdum tamen serius etiam floret, quemadmodum Joh. Bauhinus mense Octobris eam adhuc inuenit.

§. VI.

Digitalis, de qua ego disputo, systemate sexuali ob quatuor, quae habet stamina, quorum duo longiora duo autem breuiora sunt, Classi decimae quartae, Didynamia appellatae, et eiusdem secundo adnumeratur ordini ac diuisioni, cui nomen angiospermia est, quia semina pericarpio tecta sunt. Cuius generis essentialia characteres hi sunt: Calix quinque-partitus. Corolla campanulata, 5-fida, ventricosa, Capsula ouata, bilocularis *y*). Ill. Eques Linnaeus Digitalis speciem, purpuream dico, hoc definit modo. — “Calycinis foliolis ouatis, acutis, corollis obtusis: labio superiore integro *z*), corollae venter intus adpersus maculis ocellaribus, folia rugosa.

Caete-

u) Dodonaei pempt. stirpium histor. 169.

x) Obseruat. 187. p. 20. plant. p. Gall. et obseruat.

y) Linné Systema vegetabilium: Edit. XIV. curant. Ill. Equit. Murray p. 562.

z) L. c. I. flora danica t. 74.

Caeterum ad numerum earum pertinet plantarum, quas Eques Linn. Luridas cognominavit; et inter plantas folanaceas numeratur.

S. VII.

Liceat mihi quaedam Synonyma ad ea, quae iam C. Bauhinus memoravit, addere. Solemne est Digitalis purpureae nomen, quod in plurimis offendimus scriptoribus v. c. Raius *a*), Rupp *b*), Vaillant *c*), Tournefort *d*), Gouan *e*), Hoffmann *f*), Zwinger *g*), Blackwell *h*), Boerhaave *i*), deinde Digitalem folio aspero-flore albo Plucknet *k*) eam appellavit. Digitalis purpurea vulgaris a Parkinson *l*) est nuncupata; purpurea et lutea a Trago *m*). Nola sylvestris ab eodem. Digitalis flore rubro ab Heistero *n*), Rivino *o*). Digitalis purpurea maior ab Valentino *p*). Digitalis foliolis calycinis ovatis acuminatis ab Hallero. Nonnulli quoque ab simili-

a) Hist. l. c.

b) Fl. ienens. l. c.

c) Botanicon parienfe p. 47.

d) Institutiones rei herbariae p. 165.

e) Fl. Monsp. p. 99.

f) Hortus Lugd. Batav. p. 220. 1687.

g) Theatr. botanic. p. 853.

h) Herb.

i) Hist. plant. p. 228.

k) Almagest p. 131.

l) Theat. p. 653.

m) p. 700.

n) Index plant l. 12.

o) Introd. p. 91.

p) Virid. reformat. p. 101. tab. 58.

similitudine, quae inter ipsam et Verbascum intercedit, tantummodo Verbascum q).

Sicuti conducit multiplicia plantae cuiusdam botanica cognomina bene cognita habere, quae ipsi a diuersis tributa sunt scriptoribus, quo aptius et magis idoneum hoc aut illud ipsis visum est; sic quoque prodesse potest, nomina in aliis linguis solemnia nosse: Graeco sermone nuncupatur *Δακτυλιτις* a *δακτυλος* quod digitum designat. Italico Aralda, Gantelli. Gallico, Doigtier, Digitale, Gent de notre Dame. Anglico Fox glove. Belgico Vingerhoedskruid. Danico *Fingerurt*, *Fingerbølle*. Rebbiøller, Robiøller, Raevebiøller, Fingerhet, Revebieldeström r) Ungarico Vyfiugyzeufiu s) Vernacula Lingua *Fingerhut*, *Fingerkraut*, *Waldschelle*, *Waldglöcklein* t) *Spitzwundkraut* u) in Hercynia *Geschwulstkraut*.

De multis iconibus et quibusdam figuris aeri incis, quae partim in Fuchsis, Trago, Dodonaeo partim in Gerardo, Parkinsonio, Tournefort: et pluribus aliis inueniuntur, delineationes a Regnault Besler in horto Eistettenf. et Withering impressae etiam notatu sunt dignae; et Curtis flor. Londinens. egregiam figuram iconibus pictis praestitit.

C 2

§. VIII.

q) Ex Fuchsis p. 700. Nonnulli *Θρυαλλίδα* nominant et Verbasci speciem faciunt quae *λυχνίτις* dicitur: Dod: p. 169. l. c. J. Bauh. l. c. p. 812. Sed lychnitis siue thryallis folia habet pingua, crassa et hirsuta ad Elychnia in Lucernis apta. Plinius hist. l. c. p. 570. 47. qualia minime Digitalis, cuius tam crassa aut hirsuta non sunt ut Ellychnii Vicem explere queant: Dod. l. c.

r) Morison l. c.

s) J. Bauhin l. c.

t) Tragus l. c. p. 13. l. c.

u) Simon Pauli quadripartitum botanic. p. 284.

Interdum floris variationem deprehendimus cum albo colore x). Inde factum est, vt a quibusdam, singularis species haberetur: sed falso: praeterea haec varietas est rarissima; nam e millibus vix vnam plantam reperiēs, flore albo insignem y) sunt plures scriptores, qui eandem tuentur sententiam. Rivinus v. c. vnam eandemque esse existimat z). Secundum illam opinionem varietatem flore albo insignem, singularis esse speciei, existit Digitalis flore magno candido Joh. Bauhini, alba maior Valentini, Parkinsonii, alba folio aspero C. Bauhini, alba Gerardi; — Rajus loco laudato quasdam praeter eas commemorat varietates Parkinsonii a).

- 1) Meminit nempe alterius adhuc Digitalis albae speciei, quam digitalem albam alteram: f. minorem appellat, cui folia praecedenti quidem similia tribuit, verum minora paulo et breuiora, obscurius virentia; caulem humiliorem vix tripedalem. Flores minores: in reliquis conueniunt.
- 2) Digitalis maior flore carneo eiusdem Parkinsf. a vulgari purpurea foliis paulo minoribus differt: floribus quoque minoribus, Dilutius rubentibus f. carneis.
- 3) Digitalis media flore luteo rubente eiusdem. Mediae est magnitudinis inter Digitales maximas et minores, foliis lutea

x) Regnault. botanique mise a la portee de tout le monde. p. 190.

y) Rajus l. c.

z) p. 19. Digitalis flore albo vel purpureo.

a) Editione Parkinsonii quam ad manus habui Londini 1643, impressa hae quidem species adnotatae non erant, auctor tamen ipse addidit, se antiquiori Editione eas adnotasse, quam equidem accipere nusquam potui.

luteae minoris aliquatenus aemulis, quam praecedentis minoribus, floribus longis, angustis, Digitalis albae alterius s. minoris fere magnitudine, colore aut Baetico rubore velut perfuso, quem colorem nos tawnen appellamus, et aurantiis non nullis cernitur.

Alia adhuc superest Digitalis speciei purpureae simillima, videlicet Digitalis thapsi *b*), cuius folia decurrentia differentiam adhibent aliquam. Quod autem ad effectus attinet, Digitalis lutea cum purpurea inter se convenire posse mihi quidem videtur. Experimenta id spectantia, quantum mihi constat, instituta in ea non sunt. Quibus differat ab ista Digitalis ambigua Linnei: siue Digit. lutea magno flore C. B. valde illi similis, abunde indicavit Ill. Eques Murray in Designat. stirp, Gotting. p. 62. cuius descriptione inductus Cl. Eques a Linné illam et iure civitatis tandem donavit, et nomen triiviale ab Ill. praepatore primum datum recepit.

§. IX.

Analysis chemica.

Viridium foliorum XIV Vnciae expressae caerulei succi decem vncias reddebant, aliquot diebus post pars crassior imum petens, quartam aquae subfuscae superantis partem paene aequabat. Leni evaporatione inde redierunt drachm. IX. fatis continentis extracti.

Viridium foliorum Vncia vna, frigidae aquae libra vna infusa, post quadraginta octo horas tenue flavesceus infusum paululum acerbi saporis praestitit: Spiritus vitrioli infusioni im-

C 3

mixtus

b) Linné syst. vegetab. l. c. N. 3.

mixtus nullam effecit mutationem, infusum panno transmis-
sum et temperato calore euaporatum subfoscum, acerbissimum
saporis praebuit extractum, pondus scrupl. II. aequans. Fo-
lia quae supererant drachm. vj pondus habebant. — Infu-
sum secundum lucidius aspectu erat, tamquam aqua in eluen-
dis vasis adhibita, parum acerbe sapiebat et extracti gran. XXI.
reddebat. folia relicta ponderis erant 3jjj gran. XXV. — In-
fusio tertia fere albescens esse putabatur, eique aliquantulum
modo acerbi saporis inerat; extractum gr. XII efficiebat. Fo-
lia remanentia 3jj grvj ponderis habebant. — Quarta vice
infusum omnino lucidum conspiciebatur, acerbum amiserat
saporem, et Extracti gr. vij. praebuit. reliquiis Vnc. vj. vini
Gallici infundebantur; inde infusum ipsum satis acerbum ac-
cipiens saporem, 3ß Extracti reddebat, reliquiae 3jθj ponde-
ris erant. Secunda minus amara infusio Extracti gr. XXV.
faciebat.

Foliorum recentium vna Vncia libr. vni calidae aquae im-
mixta per quadraginta octo horas. Infusio coloris subfufci,
aspectum, sicuti cereuisia tenuis, habebat, sapore prioribus
acerbior erat. Spiritus vitrioli immixtus nihil attulit mutatio-
nis. Leniori euaporata calore Extractum prouenit subfuscum
ponderis Scrupl. jvjß. Folia remanentia pondus 3vjß habe-
bant. — Secunda leuior erat infusio, minus acerbitalis
habebat, et Extractum 3ß gr. V. efficiebat, reliquiae aequabant
3vðj. — Tertia vice infusioni nihil fere acerbi supererat, lu-
rida specie et inspissata ðj gr. IV fecit, folia remanentia 3jjjß
aequabant. Quarta vice infusa nihil saporis adferebat, insul-
sum potius, lucidum omnino, et praestabat gr. xjj Extracti.

Spiritus vini rectificatissimus tincturam fecit caeruleam
quae inspissata, Extracti gr. jv reddebat.

Uncia

Vncia vna recentium foliorum ℥j vini gallici per 48 horas infusa acerbam et linguam mordentem, subfuscā faciebat infusionem, eiusdem fere cum vino coloris. Spiritus vitrioli nullam adferebat mutationem. Infusum inspissatum ʒjijβ fusci Extracti exhibebat, folia vero residua ponderis ʒβ ʒjj. Altera vice infusa minus acerbam exhibebant infusionem, cui Extractum ʒj ʒij inerat. residuum aequabat ʒjjj gr. jv. — Tertia vice infusa, infusionem reddebat magis subdulcem et constringentem, quam acerbam. Extractum ʒj aequale erat, folia residua ponderis erant ʒjijβ. — Quarta vice infusa, badiam, minus acerbam, infusionem, reddebat, cuius Extractum ʒjj aequabat, residuum ʒj ʒjj pondus habebat. — Quinta vice infusionis tinctura minus acerbā, badia specie, reddebat ʒj extractum: folia residua ʒj ponderis. Qui sp. vino rectificatiss. infundebantur, ex quo caerulea, aliquantulum constringens tinctura oriebatur; Extractum gr. vj ponderis erat.

Foliorum recentium, vncia vna cum ℥j Spirit. vini rectificatiss. per quadraginta octo horas infusa, pulchram caeruleam saturatam, acerbam reddebat tincturam, aqua, aliquantulum lactea reddebatur, Spiritu vitrioli, obscurior. Leniter euaporata infusio Extracti caerulei ʒijβ exhibebat; residua folia ʒv. ponderis erant. — Infusio altera vice instituta paulisper flauens, aliquantulum caerulea videbatur, adstringens, atque Extractum minus caeruleum ʒj ponderis praebeuit, residuum adhuc ʒjjijβ pondus habebat. — Tertia vice facta ex infusione tenuem subflavescentem, parum acerbi saporis accepi tincturam, modo gr. vj Extracti. residua folia aequabant ʒjijβ. — Infusio e residuo cum ʒvj vini Gallici accepta adhuc ʒjj Extracti haud parum continentis praebebat.

Ex Vncia vna foliorum recentium et ℥j optimi aceti vini per quadraginta octo horas infusio acerbam ac fuscam reddebat tincturam, ex qua ʒjθj Extr. obtinui folia residua ponderis ʒvj habebant. — Infusio secundaria aliquantum erat clarior, haud parum acerbi saporis, Extractum ʒj aequabat, residuum vero ʒβ. — Tertia infusio haud minus amaritudinis habebat, atque duos scrupl. Extracti reddebat; residuum ponderis erat ʒjjj. — Infusioni quarta vice factae parum acerbi inerat, et Extracti gr. xxjj redierunt, residuum vero ponderis ʒjjθj erat. E quinta accipiebantur infusione Extracti gr. vjj. Spiritu vini rectificatissimo, tinctura satis viridis reddebatur, quae Extracti gr. vj efficiebat.

Pulueris vncia vna, ℥j aquae frigidae per 48 horas infusa; subfuscum, turbidam, acerbam, linguam constringentem effecit tincturam, ex qua leniter instituta euaporatione ʒjβ Extracti remansit; residuum ʒvjθβ erat ponderis. — Altera vice satis adhuc acerbi saporis et obscurum accipiebatur infusum, quod θjj gr. xjj Extracti praebuit; pulvis residuus aequabat ʒv. — Tertium instituta infusione, aspectu badia, minus acerba, leni euaporatione Extracti gr. xxvj ponderis nanciscebar, residuum pondus ʒjv gr. xjj habebat. — Quarta vice infusio paululum acerba reddebatur, et Extracti gr. xj exhibebat. residuum vero ponderis ʒjjjβ erat. — Quo ex residuo et spiritu vini rectificatissimo ʒvj coniunctis, infusio facta fusca videbatur, et continebat gr. xvjjj Extracti, residuum ʒjjθjj aequabat.

Pulueris Vncia vna feruida aquae per 48 horas immixta, fuscum, valde acerbam constringentem fere subdulcem reddebat infusionem, Extracti ʒjj in se continentem. reliquum

quum aequabat 3vj. Infusio secundaria paulum minus clara erat, haud parum acerba, constringens, et 3j gr. xjv Extracti faciebat; residuum aequale erat 3ß gr. xxxjj. — Tertium infusum, lucidiorem, fuscum, minus acerbam, efficiebat infusionem, quae 3jj Extracti continebat; residuum aequabat 3jjj — Quarta clarior minus amara infusio gr. xxjj Extracti afferebat; residuum 3jj3j aequabat. Quinta vice infusio Extracti g. xj exhibebat.

Pulueris vncia vna ʒj vini gallici per 48 horas infusa, amaram adstringentemque effecit tincturam, spiritu vitrioli aliquantulum obscuriorem, aqua vero lacteam factam atque 3jjj Extracti conficiebat; residuum 3ß3jjß erat ponderis. — Secunda rursus amara tinctura Extractum 3jj3ß ponderis effecit; residuum 3jjj aequabat. — E Tertia infusione satis adhuc amara 3j gr. xjv reddebantur Extracti, reliquum 3jj erat aequale. — E quarta 3jj accipiebam Extracti; residuum 3jß aequabat. — Quinta ipsa infusio parum amari adhuc habebat, ac gr. xxjjj aequabat Extract. residuum 3j gr. xjv ponderis erat. — Sexta gr. xjj Extracti reddebat. — Spiritus vini rectificatissimus tincturam adhuc viridem dedit, quae Extracti gr. vj reddebat.

Pulueris Vncia vna, ʒj spirit. vini rectificatiss. 48 horas infusa, pulchram ac satis viridem efficiebat tincturam, quae ob eminentem spirit. vini acrimoniam haud satis amara esse videbatur; aqua immixta lactea, spiritu vitrioli obscurior reddebatur. Extracti viscidi ac subviridis 3j3j emittebat; residuum 3vjß erat ponderis. — Secunda infusio adspectu lucidior viridis erat. Extractum 3jj pondus habebat, residuum 3vj. — Tinctura e tertia infusione accepta priori fere similis erat colore

et vj gr. iij praebebat Extracti; residuum 3v gr. xv ponderis erat. — Quarta vice infusio lucidior erat, et Extracti gr. xv referebat; residuum pondus 3v habebat. — Quo ex residuo et 3vj vini Gallici, coniunctis infusio facta, vini seruauit colorem, satis acerbe sapiebat, Extractumque 3j gr. viij exhibebat; residuum pondus 3jjj habebat. Altera vice vinosa infusio facta haud parum amaritudinis habebat, et Extractum inde acceptum ponderis vj erat.

Pulueris Vncia vna, vj aceti vini infusa, badiam ac acerbam reddebat tincturam. Extractum 3jj accipiebatur; residuum aequale erat 3vj , altera eundem cum priori habebat colorem, minus amara erat; Extractum reddebat 3j gr. xxvj ; residuum 3j et grana aliqua ponderis erat. — Tertia clarior parum acerba tinctura 3j Extracti adferebat, residuum 3jj ponderis. — Quarta tinctura subflaua adhuc satis erat amara et Extracti reddebat vj ; residuum 3jj ponderis habebat. — Quinta minus amara Extracti vj praeuit; residuum aequabat 3j gr. xxvj . Sexta nihil fere amari habens, Extractum gr. xv , et residuum 3j gr. v ponderis reddebat.

Siccatae radices Vncia vna, vj frigidae aquae 48 horas infusa, fuscam fere haud amaram aliquantum vero acerbam infusionem, 3j Extracti praebentem; residuum 3vj gr. xv aequabat. — Secunda clarior erat, et Extractum vj ponderis reddebat; residuum pondus 3vj habebat. — E tertia et quidem lucida infusione Extractum redditum aequabat vj ; residuum 3vj erat ponderis. — Quarta autem infusio Extracti gr. v praebebat.

Radices Vncia vna vj feruida aquae infusa, fuscam haud multum amari saporis infusionem, subdulcem in ore relinquentem saporem reddebat. Extractum vj pondus habebat, residuum

duum $3v\text{ij}\text{ij}$ ponderis erat. — Secunda pallida erat infusio parum amara et Extracti gr. $xxxxjv$ reddebat; residuum $3v$ gr. $xxjj$ erat aequale. — Tertia quidem tenuis infusio gr. $xvjij$ Extracti efficiebat; residuum $\text{z}\beta\text{ij}\beta$ aequabat. — Quarta lucida infusio modo gr. jx Extracti praebebat; residuum $\text{z}\beta$ erat ponderis.

Vncia radicis vna ij Vini Gallici infusa amaram nec non fuscam reddebat tincturam, inde Extractum $3jj\text{ij}$ erat ponderis; residuum $3v$ gr. $xxjj$ aequabat. — Secunda haud minus amara, sed clarior tinctura $3j\text{ij}$ Extracti reddebat; residuum $3jjj\text{ij}\beta$ ponderis erat. — Tertia tinctura lucida, minus amara Extracti $\text{ij}\beta$ praebebat; residuum $3jj$ gr. xjj pondus habebat. — Quarta infusio aliquantulum amara Extracti gr. xjx adferebat. Spiritu vini rectificatissimo tinctura paululum viridis reddebatur, quae Extracti gr. jij efficiebat.

Radicis Vncia vna, ij spirit. vini rectificatiss. infusa, tantum viridi-flauentem tincturam $\text{ij}\beta$ Extracti reddentem; residuum $3vj$ erat ponderis. — Secunda infusio clara quidem, magis autem flauens, parum amara ij gr. jv Extract. reddebat. — Tertia plane lucida visu erat, et gr. xjj Extracti habebat; residuum $3vj$ ponderis erat. — Quarta modo gr. jv Extracti efficiebat.

Radicis vncia vna, ij aceti vini infusa, non minus amaram et rufam reddebat tincturam $3jj\beta$ Extracti praebentem. residuum $3v\text{ij}$ ponderis erat. — Secunda infusio minus acerbi erat saporis et Extracti ijv habebat. residuum $\text{z}\beta$ erat aequale. — Tertia clarior, minus amara tinctura $3j$ Extracti reddebat. residuum $3jj\text{ij}\beta$ erat ponderis. — E quarta in-

fusione gr. xxvjij accipiebam Extracti; residuum vero pondus 3jjθj habebat. — Quinta infusio parum adhuc amari habebat, et gr. jx aequabat Extractum.

Casu quodam mihi in destillatione occupato, accidit vt, omnia accurate et distincte obseruandi mihi eriperetur facultas. Nihil igitur de hac commemorabo. — Si quis fortasse plura ad haec pertinentia perlegere cupiat, adeat Geoffroi p. 403. vbi quoque et apud Lemery sal essenziale e foliis acceptum memoratum inueniet.

§. X.

Experimenta ad Digitalis efficaciam pertinentia, et in animalibus brutis facta.

Alacri cuidam cani sex fere menses nato a Nonis Junii cibaria duo cochlearia, quae ex 3j pulueris illius et 3vijj aquae composita infusione implebantur, quotidie instillabam. Duobus diebus interiectis, pristina eum non deseruit alacritas, mihiq; cibum ei subpeditanti, et medicamenta danti, semper, vt solebat ad blandiebatur. Biduo post valde erat inquietus, vlulabat itentidem, e laqueo, quo erat ligatus, sese eximebat. Quatriduo praeterlapso, semper erat tristis, omni fere cibo se abstinebat. Faeces fusci, interdum flauo rubro commixti coloris erant, semper quoque aliquantulum fluentes.

Die nono crebris adficiebatur conuulsionibus, nihil iam comedebat frequenterque vomitabat. Faeces erant fluidae, flavae rubescentes; die decimo continuabantur conuulsiones, his intermittentibus, quietus iacebat, extremaque cubiculi in parte sese occultabat. Si ambulare conaretur, modo huc modo illuc

illuc vacillabat. Languebant arteriae ictus, pulsus vix vicesies quater in temporis minuta repetebatur. Minuebantur tamen convulsiones, plane quiescebat, nihil iam audire videbatur, eo-que ipso die mortuus est. Corpus eius ad intima vsque exesum erat ossa. A septimo inde die vsque ad extremum tempus paene contracta erant membra, capillique perplexi horrebant. Duobus nouissimis diebus prorsus fluidae erant faeces, coloris flauī, cum rubris mixti lineis. — Pulmones infectione facta inueni integros, dextro tamen excepto, qui paululum rugosus videbatur. Cor naturale erat, camerae eius sanguine concreto erant refertae. Vesica fellea plena erat lurido felle, renes erant salui, stomachus omnino vacuus pituita obductus prasina, intestina tenuia quidem viridibus impleta erant sordibus, crassiora vero, multa tantum pituita prasina, vesica urinaria mirum in modum contracta, materiae solidae similis esse videbatur.

Alteri cani, qui illum annis quidem fere aequabat naturae viribus autem superabat, solutionem aquosam ex aquosae foliorum infusionis extractu consistentem praeparavi, cuius solutionis duo cochlearia minuta impleta singulis diebus accipiebat, ita vt in vna quaque dosi, gr. jv containerentur. Quamuis per viginti quatuor dies illa sumsisset, insignis tamen animaduerti non potuit mutatio. Cibi insatiabilem fere habuit cupiditatem, faeces naturaliter erant tinctae, paululum modo fluidiores, quam alioquin inueniuntur. Intra quatuor dierum spatium tristior esse videbatur. Cum igitur hanc dosin exiguae in eum esse efficaciae animaduernerem, per duodecim dies scrupuli dimidium singulatim ei dabam; intra hoc temporis intervallum tristior ille reddebatur, minus cibi, quam antea, sumebat, et plerumque in cubiculi remoto angulo iacebat; fae-

ces satis fluidae erant, interdum subfuscae, saepissime vero coloris cineracei. Nunc quotidie grana jj dosi addebam quae igitur e xj granis constabat, prioribus quatuor diebus omnia, ut supra sese habebant sequentibus autem sex diebus mirum in modum attenuabatur; cibi habebat valde exiguum cupiditatem, faeces liuidae, subrubescens immixtae erant lineis, quiete ipse se gerebat, tristis videbatur et cubiculum intrantem oblique adspiciebat; posterioribus quinque diebus, crebro sub fuscam foetentem euomebat materiam fere fluentem. Faeces mucosae priorem habebant colorem. Caeterum artus ipse non mouebat, os ita spumabat, ut canis, si e vultu tantum coniicerem externo, rabiosi. biduo postea, quinquagesimo tertio die, ex quo Extracti solutionem sumere inceperat, morte, haud vehementioribus illam comitantibus conuulsionibus, opprimebatur. Cum eum incidissem, pulmones satis rugosos deprehendi, cordis sinus et ventriculos sanguine coagulato impletos, vesicam felleam multa et furua bile refertam, renes durissimos, ventriculum inanem, liuida obductum pituita, intestina tenuia cinerariam variis in locis flauam subfusco mixtam colore in se continebant materiem. Crassiora autem intestina erant inania, flauescens pituita obducta.

Catulo quatuor circiter menses nato, iam satis macilento corpore per quatuor dies quotidie tres uncias aquae, e Digitalis purpureae foliis destillatae, dabam, at prorsus nullum animadvertēbam effectum. Tribus autem sequentibus diebus singulis, is quinque sumebat uncias, sed neque haec dosis nullos perspicuos adferebat effectus. Per biduum cibus satis pasto, quotidie gr. jj Extracti e succo foliorum expresso dabam; quod per nouem dies ille quidem sumebat, sed nullas notatu dignas animaduertere potui mutationes, quibus fortasse esset adfectus.

Verum

Verum tamen magis magisque macrescere videbatur, timidior factus, cibum vero adpositum satis auide deuorabat, faeces naturali tinctae erant, sed paululum lucidiores ac fluidiores. Dosis illi dandam equidem augebam et septem grana ei quotidie dabam. Biduo praeterlapso, huius dosis efficacia in eo haud parum apparebat; magis magisque conficiebatur, tristior reddebatur, minus cibi, quam antea comedebat. Sequentibus tribus diebus tantum in modum viribus attenuabatur, ut nihil amplius, nisi ossa et cutis superessent; fere nihil ciborum sumebat, faeces fuscae paene nigricantes et paulum fluentes exigua quantitate emittebantur; incessurus titubabat. Pulsus paruus, languescens, duobus extremis diebus sexagies in minuta. Die sequenti, qui erat decimus quintus, ex quo extractum sumserat, quietus iacebat, interdum quidem sed rarissime exiguis adfligebatur conuulsionibus, eodemque moriebatur die. — In sectione pulmones paululum corrugatos deprehendi, cor sanguine coagulato refertum, ventriculum nigricanti simulque caerulea viscida, parum fluenti materie plenum, in tenuioribus inueni intestinis stupae quaedam frusta, ab ipso antea deuorata cane, fusca obducta colluie, quae foedum uti pristina, reddebant odorem, et instrumenta chalybe fabricata laedebat: crassioribus inerat intestinis modo descriptae similis colluies; renes durissimi erant, vesica urinaria mirum in modum constricta.

In bene pasta ac saginata gallina in maximas sui generis omni iure recensenda pulueris recentis efficaciam experiundi, periculum faciebam; cibo enim qui erat panis in frusta secatus et humidus redditus inmisccebam. Initio quotidie gr. jx eiusdem pulueris tantum, quam dosim per quinque dies sine ullo damno inde ipsi excitato sumebat. Pulueris portionem
indies

indies augebam et intra septemdecim dierum spatium pulueris tres vncias sumserat. Interea trepidatio atque inquietudo eius leniebatur, mitis aut potius tristis facta esse videbatur, cum antea vehementer esset fera et custodiam effugere conaretur. Interdum cibi ei erat fastidium; siti laborabat ingenti; excrementa erant subfusca et vilitato fluidiora. Inde a die vicesimo secundo, ex quo experimenti initium ceperam, ad tricesimum secundum usque pulueris 3jjj quotidie immiscebam cibo. Hanc portionem semper illa sumens in eadem permansit conditione, quam antea descripsi. Dimidium igitur vnciae pabulo quotidie admiscebam quod per duos tantum deuorabat dies, postea vero modo plane nihil huius mixti nutrimenti attingebat, modo rursus comedebat. Sic res se habebat usque ad diem quadragimum sextum, quo temporis omni intervallo ad summum duodecim sumserat vncias, et nihilo minus incolumis esse putabatur. Tristitia eius continuabatur, in cubilis angulo quietus sedebat, capite pennae inuoluto, quorum tamen magnam amiserat copiam, ampli enim cubiculi solum, in quo inclusa erat, pennis omnino erat obductum.

§. XI.

Digitalis purpureae Proprietates Vires et Effectus.

Quod si Digitalis naturalem cum reliquis generibus v. c. Atropa Hyoscyamo, Datura, Nicotiana et pluribus aliis intercedentem spectemus affinitatem, ac si modo enarrata experimenta in brutis instituta bestiis perpendamus et exinde ratio cinemur, efficacissimas in ea latere partes, iure colligere debemus, quae coniecturae aliorum eorumque doctissimorum medicorum experientia, maiorem atque indubitata sibi conciliant auctoritatem. Omnes enim, qui de huius plantae natura
atque

atque indole quaedam conscripserunt, et quos euoluere mihi licuit, inter se consentiunt eam feruenti et arida esse natura, eiusque efficaciam esse eam vt nauseam, vomitum c) purgationesque excitet d), quod de foliis praecipue valet. Cl. Withering e) dosibus magnis et repente repetitis, oculorum caliginem, visus obscuritatem, colorum in rebus obiectis permixtionem ortam esse animaduertit. res, quibuscum aegroti essent circumdati, ipsis virides aut flauas visas, vrinae secretionem esse auctam, interdum quoque interruptam, aegrotos eam continere non potuisse, arteriae ictus compressos, ita vt vix triginta quinque in temporis minuto ictus numeratur, sudores frigidus oriri, conuulsiones, mortiferum virium deliquium f), et ipsam mortem excitari; interdum saluatio sequebatur. Ipse Vir praeclarus Withering valde haesitat, num talis eam semper comitetur effectus, sed interdum certe id accidere ipse experientia edoctus, confirmare possum, cum hic mihi contigerit casus: cum enim quorundam infusorum ex ipsa, de qua nobis nunc sermo est, planta factorum euaporatione occupatus, per integros plures dies continuus in eodem habitaculo commorari,

c) Dod. pempt. l. c. Rajus 767. Lobel stirp. obseruat. 308. Daleus 212. Spielmann 99. Boerhaave 308. Buchwald 102. Techneyherbal 105. Gouen 99. practical Essays on medical subiects p. 41. vid. *Abhandlungen für practische Aerzte* 1 B. 2 St. p. 112.

d) Praeter eos modo citat. vide adhuc *Lentins Beobachtungen* 165. Camerarius hort. botan. 55. pract. Essays l. c. *Richters Bibliothek* 5 B. *Beyträge* 532. a Cl. Confil. aulico Mayer.

e) An Account of the Fox glove and some of its medical uses, with practical remarks on dropsy etc. 1785. Birmingham p. 184.

f) Richteri Biblioth. l. c.

g) Pract. Ess. l. c. ex Murray 490. T. l. m. med.

rari, ob laboratorii ad eiusmodi labores rite instructi inopiam, coactus essem, per aliquot dies capitis doloribus sum afflictus, fatis frequens mihi oriebatur confluxus salivae, perdulcis saporis, quae valetudo infirmior in quoddam temporis spatium a laboribus desistere me coegit, aeris vero liberioris puriorisque usus pristinae me restituit sanitati.

Dodonaeus auctor est, quosdam homines, placentam ex huius plantae et aliarum foliis praeparatam, edentes, postea pessime sese habuisse atque in vomitum incidisse. Sic Lobelius narrat, Sommerfeti Angliae rusticam turbam huius decocto febricitantibus purgationes et interdum superpurgationes et vomitiones humidioribus aluo moliri. Raius loco iam laudato observationem hanc addidit: medicamentum hoc robustioribus tantum conuenire, siquidem violenter admodum purgat et vomitiones immanes excitat. — Infantes eius fructus edentes incidunt in vomitum et dysenterias vix curabiles *h*). Sic igitur folia exulcerant os, fauces, oesophagum et ventriculum *i*). Vomitus atque alui laxatio ex succi cochleari vno in pinta dimidia cereuisiae calidae sumti *k*), idem etiam accidit ex decocti cochlearibus sex-septem *l*). Alii duo aegrotantes praeter illas modo dictas euacuationes quibusdam cyathis potis ingenti adficiebantur angore, doloribus, cardialgia, singultu et manuum pedumque frigore *m*). Puella octennis eadem de causa

h) Boerhaave hist. 308.

i) Boerh. l. c. Pract. Eff. l. c. ex Ill. Murray l. c.

k) Pract. Eff. l. c. ex Ill. Murray l. c.

l) On aerial influences 49. 50. ex Hallero hist. stirpium heluet. indigen. 143.

m) *Lentins Beobachtungen einiger Krankheiten* 165. ex Ill. Murray l. c.

causa periit. Meleagrides post inebriationem, conuulsiones, deiectiones cruentas et emaciationem necat *n*).

Sunt igitur permulti, qui hanc plantam suspectam *o*) venenoque infectam esse autument *p*). Nonnulli hac suspitione adducti longe abfuerunt, vt eius internum in medicina commendarent vsum; inde etiam Simon Pauli loco citato: velim, inquit, internum vsum illius vitare chirurgos. Sed quamuis, quod ad medicinalem eius pertinet vsum, doctissimorum hominum sententiae inter se sint diuersissimae et maxime discrepantes; et quamuis suspecta ac venenata a non nullis existimetur, haec ipsa res argumento esse potest efficacissimas vires in ea latere; libenter quidem concedo, in eius medicinali vfu maximam esse adhibendam cautionem. Si itaque caute et circumspecte et iustis limitibus adhibeatur, de salubribus et sanitati maxime conuenientibus viribus nullo dubitari potest modo: nam recentissimis satis et abundanter comprobatum et euictum est experimentis. Constat quoque inter omnes, quamuis medicinam, etiamsi innocentissima esse non modo putetur, sed etiam re vera sit, immodica dosi aegrotis datam, maximam adferre posse noxam; eadem ratione remedium veneno maxime infectum artis medicae perito medico moderante, saluberrimam euasuram medicinam. Iam antiquiorum quidam auctorum, qui Digitalis mentionem fecit, cuius vero nomen mente mihi excidit, maxime efficaces et patentes ei subesse vires, confirmat. Et Alston *q*) eam in earum indigenarum

E 2

planta-

n) Salerne in hist. de l'acad. d. scienc. 1748. p. 84. ex Murray vide etiam Withering.

o) Haller hist. stp. 143.

p) Boerhaave l. c. vide etiam Fritze Med. Annalen. 331. I Thl.

q) Index medicament. simplic. praefat. p. 5. ex Withering introd. vide etiam Lewis mat. med. 276.

plantarum recenset numerum, quae hoc quidem tempore non aestimentur pro suo pretio, quibus tamen potentes insint vires, vix vlli Indiae plantae cedentes.

§. XII.

Quod autem ad proprias Digitalis attinet medendi Vires, magis externe quam interne est adhibita, inprimis vsus illius externus ad scrophulosa symptomata pertinuit, v. c. aduersus strumas (kings evil) eius efficaciam tentarunt medici, dum contusa herba, seu potius succus eius in vnguentum conuersus, affectae imponebatur parti *r*), et noui plures, inquit Rarius *s*), qui in strumosis tumoribus Digitalis floribus valde confidunt, quos quidam in butyro maiali, quot possunt immittentes, curant insolandos per aestatem. Alii cum adipe suillo miscent et sub terra defodiunt per quadraginta dies: vtrique flores cum vnguento reseruant, vna cum linteis inducunt et tumoribus applicant. Hisce tumoribus discutiendis vel maturandis vlceribus detergendis vel explendis sufficere ferunt, se expertos. Quinto et sexto quoque die Diacarthamo purgant, interim continue herbae Robertianae decoctum praebent. Pars vlceris rubens parte vnguenti tenuiori illinatur. Pars autem crassior vnguenti linteamini imponatur, quod numquam mute-
tur. Sunt, qui nouella et primo erumpentia plantae germina accipiunt, eorumque Succum expressum in butyro coquunt ad succi consumptionem, atque nouo succo addito bis terue repetunt.” Monita quoque haec adiunxit ex relatione D. Hulse.

Paretur enim oportet sufficiens quantitas vnguenti eo anni tempore quo flores haberi possunt, cum nonnunquam integer
annus

r) Parkinson Th. p. 654. ex Wither. introd. p. XVIII.

s) Hist. vniuersal. 767.

annus aut amplius ad curam perficiendam requiratur. Quamvis vlcera primo maiora fiant, ne metuas; siquidem vnguentum postquam humores omnes absumpserit et exsiccauerit, ea demum sanabit et cute obducet.

Vnguentum hoc in scrophulis humidis et puro manantibus vtile est, in siccis parum valet: sed ad Basilicum et praecipitatum confugiendum est."

Nosocomii Worcesteriensis tum medici tum Chirurghi, pluribus contestantur exemplis eximiam et salutarem efficaciam vnguentorum atque cataplasmatum e foliis paratorum *t)* quae alio quoque loco etiam atque etiam praedicantur *u)* ob usum imprimis ad vlcera nimis laxa adhibitum, vbi optatissimum successum ac miratione dignum praestitit effectum. Atque in Pharmacopoeia Wirtenberg. *x)* idem optatissimum huic fini vnguentum commendatum ac praescriptum leges. Et Zeiher *y)* florum butyro coctorum aduersus glandulas tumefcentes salutarem vim maximis effert laudibus.

§. XIII.

Pari quoque ratione ad hereditario acceptas modo scrophulas sanandas Digitalis tamquam praestantissimum remedium a plurimis est probata *z)*. B. Haller loco infra laudato narrat

E 3

casu

t) Pract. Ess. 44. ex Murray l. c. 492. vide etiam *Abhandlungen für pract. Aerzte* 1 B. 2 Stück p. 114.

u) Chirurgie pharm. 101. Buchwald. ex Halleri hist. ft. 143.

x) P. 243.

y) Vicat mat. medica 99.

z) Aereal infl. 49 - 50, vid. Haller. hist. ft. ex Murray 491. l. c.

casu quodam desperato tam diu decoctum esse adhibitum, donec cutis deuolueretur. Illustr. Eq. Murray, praeceptor mihi venerandus, permulta praeter haec in eximia materia medica commemorat scriptorum excerpta ad scrophulas hereditarias pertinentia, quorum summa haec est. “Conualuit quoque Vir *a)* variis corporis locis scrophulosis vlceribus tentatus, in crure dextro tam diris, vt de amputatione iam cogitaretur, succi cochleari vno bis intra quatuordecim dies cum dimidia pinta cereuisiae calidae inter dira symptomata capto, et applicata quotidie herba post expressionem residua *b)*. Multum levaminis cochlear vnum succi, descripto modo assumti, feminae iuniori conciliauit, scrophuloso tumore oculi, fissuris labii superioris insigniter tumidi, tumoribus articulorum in digitis et continuo fere artuum dolore afflictæ; sed ob nimiam remedii vehementiam continuationem eius necessariam detraxit *c)*. Constantior fuit Vir, scrophuloso tumore eoque lurido cubiti dextri per triennium sub dirissimis doloribus laborans, sed quatuor praebitis succi per intervalla vnus mensis integre fere sanatus *d)*.” Helmontius aduersus scrophulas radicem Digitalis in puluerem contritam interne maxime commendat *e)*; idem remedium laudat Burmannus. — Anno proxime elapso Cl. Quarin etiam in Nosocomio, succum Digitalis purpureae recenter expressum, atque externe applicatum, et extractum interne

a) Ille iuuenis octodecim annos natus, per decennium alia frustra adhibuerat medicamina; frequens erat et puriformis e vulneribus apertis efluxus, ita vt febris hectica timenda esset.

b) Practical Eff. 40.

c) L. c. 42.

d) L. c. 43.

e) Ex Quarin. animaduersiones practicae in diuersos morbos. Viennae 1786. p. 117.

terne praebitum, magno cum successu in scrophulosis tumoribus adhibuit, cum alia remedia nullo fructu antea adhibita essent; a gr. j extract. incipit, deinde saepissime ad gr. xjj progredit f).

In Nosocomio Goettingensi, vbi sub auspiciis Cl. Professoris Stromayer mihi semper colendi, Medicinae studio operam dantibus aegrotorum cura ac medela nunc mandatur, cognoui Digitalem in duobus diuersis aegrotantibus scrophulosis afflictis symptomatibus optimo cum successu esse vsurpatam.

Puella quaedam caeterum robusta ac viuida, cui nomen Annae Franz erat, tredecim annos nata quae antea, vt profitebatur, prospera semper gauisa erat valetudine, decimo aetatis anno sine caussis, ipsi notis, praecedentibus mobiles ac doloris expertes glandularum maxillae inferioris indurationes est passa; sinistra tum valde tumescebat bucca, vt haec praestantis formae puella plane deformis videretur. Chirurgus, cuius curae experientiaeque ea primum sese commiserat, malum e dente carie afflicto ortum cepisse existimabat, et hac opinione adductus, dentem maxillarem inferiorem in sinistro latere extraxit. Qua autem operatione longe abfuit, vt malum diminueretur aut cederet, vt potius in dies id augeretur ita, vt, quo dens inhaeserat, loco, carnis massa oblonga, nullos tamen dolores secum portans, e gena increskeret. Hoc experimento votis ac expectationi neutiquam respondente, plura alia ad malum extinguendum tentauit remedia, sed frustra. In Nosocomium itaque se contulit. Causae primariae, vt iam supra monui, elici non potuerunt, nisi quod capitis tinea, qua ante aliquot afflicta fuerat annos, attentos nos redderet. Contra eam adhibebantur remedia, inter reliqua vnguentum Jasseri infrigebatur, sed
nos

nos quoque optati successus spe excidimus; nihil autem amplius nunc restabat nisi vt, ob suspicionem status scrophulosi, initio statim occurrentem, remedia huic statui accommodatissima, adhiberentur. In hunc finem Digitalis purpureae tinctura illi est praescripta, cuius quindecim guttas quater singulis diebus sumsit, ita vt, vna quaeuis dos gr. vnum Digitalis contineret: nam interiectis aliquot hebdomadibus, in quibus Digitali utebatur, res magna ex parte in melius est conuersa; durati illi nodi resoluebantur, tumor diminuebatur, et ante quasdam hebdomades, sanitate ex integro fere recuperata, Nosocomium reliquit.

In alio aegrotante Digitalis adhibita salutares etiam exhibuit vires: Iustus Arend puer duodecim annorum, qui imbecilla quidem corporis fuit constitutione, optima tamen valetudine vsus erat. Is ante certum temporis spatium magnum ossium cubiti sinistri tumorem, cum rigiditate artuum coniunctum sensit, inde factum est, vt nullo modo brachium inclinare posset, idque in eundem statum extensum semper habere esset coactus. Huius symptomatis vna ac sola caussa, quam ei inesse certo statuere potuimus, corporis scrophulosae inedit conditioni; Digitalis tincturam dosi supra determinata illi dandam curauimus; vix per quatuordecim dies, Digitali adhibita, tumor ita, vt quisque facile posset cognoscere, est diminutus, et aliqua brachii mouendi redit facultas: externe Emplastrum mercuriale brachio est impositum: indies melior eius erat sanitas, et quamquam nunc, dum malum, quo afflictus erat, describo, sanitati integrae nondum est restitutus, maxima tamen spes adest fore, vt breui tempore mobilitatem agilitatemque brachii pristinam recuperet, et os, naturalem recipiat crassitudinem.

§. XIV.

In scirrhis quoque indurationibus succus expressus optatos praebuit effectus g), mulieri cuidam ambas scirrhasas habenti mammas, Digitalis herbae succi dabatur cochlear vnum, quod vehementem excitabat vomitum fuscae et viscidae materiei, qui interdum quidem per viginti quatuor continuabatur horas, interuallis quinque aut sex horarum quietis. Altera quidem mamma omni induratione est liberata, alterius autem induratio minuta ac mobilis reddita.

Mulier triginta quatuor annorum, ante biennium praeterlapsum passim in mammis atque in collo scirrhasos acceperat nodos ac praecipue duram et tumidam glandulam saliualem; dum succi ex herba cum floribus et radice expressi aquae mensura diluti cochlear vnum plenum matutino paulatim sumsit tempore, sanitati est restituta. Medicamine sumpto, nausea, vomitus pituitosus, virium defectus, et diarrhoea coloris cineracei, qualis in lctero laborantibus accidere solet. Postero die cochlearis cibarii quarta tantum pars succo impleta, et aegrotae data, effecit, vt decies aluum leuaret aegra, vix autem semel vomeret. Post octodecim dierum huius medicaminis vsum, alui deiectio naturae magis conueniens est reddita, ac nodi et scirrhasae euanuerunt indurationes h). lcterici notatu dignum; morbi leuamen senserunt, cum succi ex vncia vna sex vnciis aquae distillatae pulsatill. nigri: et aliquantulum syrapi immixta, singulis binis horis duo cochlearia plena aegroto darentur i).

Nec

g) Richter Biblioth. 4 Th. p. 591.

h) Ibid. 5 Th. p. 541. 33. Mayer.

i) L. c.

Nec non in Epilepticis Digitalis est commendata et feliciter adhibita symptomatibus. Quod Parkinsonius, ut probet, narrat *k)* hominem quendam, qui per viginti sex annos singulis fere septimanis vnum, et quoque mense duos aut tres habuerit accessiones, decocti ex illius foliorum manipulis duobus et quatuor unciiis contusi Polypodii quercini, cereuisia praeparati usu ita restitutum esse sanitati ut in sedecim mensium interuallo, ne vnum quidem Epilepsiae paroxysmum senserit. Foliorum manipulum vini et aquae, aequalibus dosibus coctum, purgando Epilepsiae ferunt esse medicamen *l)*. Witheringius quoque in illo morbo vim suam salutarem hoc remedium exhibere contendit; tunc vero, cum morbi causa primaria in aquosorum humorum effusione latet, sed in symptomatibus ab eo nominatis *m)* hydropici non defuncti nec constituti erant casus: neque illi talis in praxi sua medica occurrit casus, quo certo potuisset constituere, qualis efficaciae in aliis Epilepsiae generibus hoc medicamen esset.

Angli Digitalis usum in Podagra quoque et Rhachitide laudibus efferunt *n)*, cum vel folia contrita, vel vnguentum, e floribus paratum, aegris corporis partibus imponunt. Huius decocto lepra etiam scorbutica esse sanata dicitur *o)* D. Baylers non frustra contra cariem et pertinacia crurum ulcera adhibuisse

k) Theat: of plants. 654. ex Murray vid. etiam Withering introductio p. XVIII. et Lewis mat. med. 276.

l) Zwinger l. c. 833.

m) Vide histor. morbi 57. Epilepsia hydrope coniuncta. Sanata est. — et histor. morb. 99. in Iuvene decem annos nato nihil medicamen illud profecit.

n) Haller l. c. Vogel mat. med. p. 128. A. 1774. de utroque dubitat Quincy English Dispensatory. Lond. 1733. 127. Vicat mat. med. 99.

o) Vicat mat. med. l. c.

hibuisse eam fertur *p*), et vt breui dicam, Digitalis vsus ad varii diuersique generis vulnera sananda maxime est commendatus *q*) et Fuchsius inquit Digitales puluerifatas et vulneribus insperfas eorum iuuare sanationem *r*); herba quoque vino decocta, vulnera magna cum vtilitate sunt eluta. Inde vetus apud Italos vsitatum, ortum est adagium, "Aralda chi tutte piaghe falda", hoc est Digitalis quae omnia vulnera sanat. Foliis melle immixtis et illitis faciei et corporis maculas abigi Fuchsius confirmat loco laudato. Decocta ad bibendum data, fluxum sanguinis menstrui suppressum restituerunt in integrum, hepatis et lienis obstructions dissoluunt *s*).

Nonnulli etiam in Dispnoea pituitosa eius medicinales extollunt vires. Fuchsius addit, eam, ratione modo descripta, datam, humores dissoluere crassiores et discutere, pectus abstergere atque sputum promouere. Eadem Tragus quoque adfirmat *t*), et Gerard *u*) inter alia dicit, Digitalem, melle aut sacchari aqua coctam, pectus purgare ac liberare, quippe quae crassam et viscidam pituitam ad eliciendum reddat promptam. Parkinsonius eadem sic se habere contendit, dicens: si vllum adhibendum sit medicamen ad crassam pituitam, aut lentos pectus obsidentes humores attenuandos, decoctum illud, aut succus melle aut saccharo praeparatus, huic fini est accommoda-

F 2

moda-

p) Withering introductio p. 18.

q) Lobel aduersaria 245. ex With. l. c.

r) Cap. 345.

s) Gerard l. c.

t) Simplicia valde amara, expurgant, detergunt et aperiunt vasa, crassos lentosque discutiunt humores, et electionem puris e pectore et pulmonibus adiuvant. Galenus L. 4. simpl. c. 17.

u) L. c.

modatissimus, et emeticis et purgantibus crassam et tenacem pituitam e corpore expellere. Vulgus Angliae occidentalis in phthisi pulmonali saepius Digitali vti dicitur *x*). Cl. Witheringius efficaciae eius in similibus casibus periculum fecit *y*), sed parum utilitatis ipsi attulit: nihilominus tamen optat, ut plures in talibus symptomatibus illius vires tentent et certi aliquid constituent. Nam in Parkinsonii herbarii quodam manuscripto, sub Digitalis articulo hanc inuenit observationem, quam, ut ipse suspicabatur, D. Saunders fortasse adiecisset: phthisi scilicet laborantes et confectos, tenui, ex aquae, aut aequalibus aquae et vini partibus et Digitalis foliis praeparato decocto, posse sanari, si aegrotus eo tamquam communi vteretur potu; eandem et salutarem vim ferunt succum percolatum, et melle tenuem syrupum factum exhibere; cuius tria cibaria cochlearia referta quotidie temporibus solemnibus essent sumenda. Hoc modo herbae ac foliorum usus interdum miros dicitur procreasse effectus: maximam vero cautionem esse adhibendam, quod facile excitaret vomitum.

§. XV.

Hi igitur modo commemorati sunt effectus, aut satis noti, atque vulgares, aut minus, plantae, ab antiquioribus quidem laudatae auctoribus, et in morbis a me paulo ante recensitis vires efficaces exserentis. Quoniam tamen illa ipsa a quibusdam suspecta habebatur planta, inde factum est, ut recentiores, hoc deterriti timore, perpauca memoratu digna memo-

x) L. c.

y) Sequentibus in casibus phthisis pulmonalis cum hydrope erat coniuncta, nec Digitalis quidquam profecit. Hist. morb. 16. 37. 56. 64. 68. 112. 114. 118. 123. 148. — respiratio brevis abiit 150. — sequentibus autem casibus, in quibus Digitalis erat inutilis, sola phthisi afflicti erant aegroti 42. 95. 111.

memoriae proderent, quod eius in morbis supra nominatis efficaciam medicinalem, confirmaret probaretque, vsque ad Witheringi, Medici Birminghamiensis doctissimi et experientissimi, observationes diligentissimas. Virium illius nihil amplius nisi id, cuius modo mentionem feci, cognitum habebant: Et obliuioni paene esset tradita, nisi ille praeclarus Vir eam ab illa vindicasset, cum singulares salutaresque et ad hanc vsque aetatem incognitas inuenisset vires. Nos quidem libro, praeclare scripto *z*), satis distincto modo certiores fecit plantae huius efficaciae, ad morbum profecto non rarissimum, hydropem dico, sanandum. Ipse vires medicinales eius experimentorum in aegrotis institutorum frequenti copia comprobauit, primusque modum et rationem in hydrope vires illas exferentis, videlicet diureticas inuenit.

Omnino est mirandum, ne vllum quidem scriptorum veterum harum mentionem fecisse virium; etsi enim in hunc finem non adhibuerunt plantam, necesse tamen fuisse mihi videtur in alieno vsu, vrinae copiosiores animaduenterent emissionem. Sine vilo quoque dubio vrinae emissio est aucta; illi autem forte id accidere putantes non satis curae adhibuerunt observationibus: vel potius, quod est vero magis simile, aegrotis ipsis est tribuenda culpa, qui, quod saepius accidit, medico haud accurate et circumscripte indicarent omnia, quae essent experti. Haec ita certo sese habere, inde quoque manifestum est, quod eo ipso tempore, quo quidem aduersus hydropem, clam vero, adhibebatur digitalis, vires eius diureticae non animaduertebantur.

F 3

§. XVI.

z) An account etc. etc.

modatissimus, et emeticis et purgantibus crassam et tenacem pituitam e corpore expellere. Vulgus Angliae occidentalis in phthisi pulmonali saepius Digitali vti dicitur *x*). Cl. Witheringius efficaciae eius in similibus casibus periculum fecit *y*), sed parum utilitatis ipsi attulit: nihilominus tamen optat, ut plures in talibus symptomatibus illius vires tentent et certi aliquid constituent. Nam in Parkinsonii herbarii quodam manuscripto, sub Digitalis articulo hanc inuenit observationem, quam, ut ipse suspicabatur, D. Saunders fortasse adiecisset: phthisi scilicet laborantes et confectos, tenui, ex aquae, aut aequalibus aquae et vini partibus et Digitalis foliis praeparato decocto, posse sanari, si aegrotus eo tamquam communi vteretur potu; eandem et salutarem vim ferunt succum percolatum, et melle tenuem syrupum factum exhibere; cuius tria cibaria cochlearia referta quotidie temporibus solemnibus essent sumenda. Hoc modo herbae ac foliorum usus interdum miros dicitur procreasse effectus: maximam vero cautionem esse adhibendam, quod facile excitaret vomitum.

§. XV.

Hi igitur modo commemorati sunt effectus, aut satis noti, atque vulgares, aut minus, plantae, ab antiquioribus quidem laudatae auctoribus, et in morbis a me paulo ante recensitis vires efficaces exferentis. Quoniam tamen illa ipsa a quibusdam suspecta habebatur planta, inde factum est, ut recentiores, hoc deterriti timore, perpauca memoratu digna memo-

x) L. c.

y) Sequentibus in casibus phthisis pulmonalis cum hydrope erat coniuncta, nec Digitalis quidquam profecit. Hist. morb. 16. 37. 56. 64. 68. 112. 114. 118. 123. 148. — respiratio brevis abiit 150. — sequentibus autem casibus, in quibus Digitalis erat inutilis, sola phthisi afflicti erant aegroti 42. 95. 111.

memoriae proderent, quod eius in morbis supra nominatis efficaciam medicinalem, confirmaret probaretque, usque ad Witheringi, Medici Birminghamiensis doctissimi et experientissimi, observationes diligentissimas. Virium illius nihil amplius nisi id, cuius modo mentionem feci, cognitum habebant: Et obliuioni paene esset tradita, nisi ille praeclarus Vir eam ab illa vindicasset, cum singulares salutaresque et ad hanc usque aetatem incognitas inuenisset vires. Nos quidem libro, praeclare scripto x), satis distincto modo certiores fecit plantae huius efficaciae, ad morbum profecto non rarissimum, hydropem dico, sanandum. Ipse vires medicinales eius experimentorum in aegrotis institutorum frequenti copia comprobauit, primusque modum et rationem in hydrope vires illas exferentis, videlicet diureticas inuenit.

Omnino est mirandum, ne vllum quidem scriptorum veterum harum mentionem fecisse virium; etsi enim in hunc finem non adhibuerunt plantam, necesse tamen fuisse mihi videtur in alieno usu, vrinae copiosiores animaduertent emissionem. Sine vilo quoque dubio vrinae emissio est aucta; illi autem forte id accidere putantes non satis curae adhibuerunt observationibus: vel potius, quod est vero magis simile, aegrotis ipsis est tribuenda culpa, qui, quod saepius accidit, medico haud accurate et circumscripte indicarent omnia, quae essent experti. Haec ita certo sese habere, inde quoque manifestum est, quod eo ipso tempore, quo quidem aduersus hydropem, clam vero, adhibebatur digitalis, vires eius diureticae non animaduertebantur.

F 3

§. XVI.

x) An account etc. etc.

modatissimus, et emeticis et purgantibus crassam et tenacem pituitam e corpore expellere. Vulgus Angliae occidentalis in phthisi pulmonali saepius Digitali vti dicitur *x*). Cl. Witheringius efficaciae eius in similibus casibus periculum fecit *y*), sed parum utilitatis ipsi attulit: nihilominus tamen optat, ut plures in talibus symptomatibus illius vires tentent et certi aliquid constituent. Nam in Parkinsonii herbarii quodam manuscripto, sub Digitalis articulo hanc inuenit observationem, quam, ut ipse suspicabatur, D. Saunders fortasse adiecisset: phthisi scilicet laborantes et confectos, tenui, ex aquae, aut aequalibus aquae et vini partibus et Digitalis foliis praeparato decocto, posse sanari, si aegrotus eo tamquam communi uteretur potu; eandem et salutarem vim ferunt succum percolatum, et melle tenuem syrupum factum exhibere; cuius tria cibaria cochlearia referta quotidie temporibus solemnibus essent fumenda. Hoc modo herbae ac foliorum usus interdum miros dicitur procreasse effectus: maximam vero cautionem esse adhibendam, quod facile excitaret vomitum.

§. XV.

Hi igitur modo commemorati sunt effectus, aut satis noti, atque vulgares, aut minus, plantae, ab antiquioribus quidem laudatae auctoribus, et in morbis a me paulo ante recensitis vires efficaces exferentis. Quoniam tamen illa ipsa a quibusdam suspecta habebatur planta, inde factum est, ut recentiores, hoc deterriti timore, perpauca memoratu digna memo-

x) L. c.

y) Sequentibus in casibus phthisi pulmonalis cum hydropse erat coniuncta, nec Digitalis quidquam profecit. Hist. morb. 16. 37. 56. 64. 68. 112. 114. 118. 123. 148. — respiratio brevis abiit 150. — sequentibus autem casibus, in quibus Digitalis erat inutilis, sola phthisi afflicti erant aegroti 42. 95. 111.

memoriae proderent, quod eius in morbis supra nominatis efficaciam medicinalem, confirmaret probaretque, vsque ad Witheringi, Medici Birminghamiensis doctissimi et experientissimi, observationes diligentissimas. Virium illius nihil amplius nisi id, cuius modo mentionem feci, cognitum habebant: Et obliuioni paene esset tradita, nisi ille praeclarus Vir eam ab illa vindicasset, cum singulares salutaresque et ad hanc vsque aetatem incognitas inuenisset vires. Nos quidem libro, praeclare scripto x), satis distincto modo certiores fecit plantae huius efficaciae, ad morbum profecto non rarissimum, hydropem dico, sanandum. Ipse vires medicinales eius experimentorum in aegrotis institutorum frequenti copia comprobauit, primusque modum et rationem in hydrope vires illas exferentis, videlicet diureticas inuenit.

Omnino est mirandum, ne vllum quidem scriptorum veterum harum mentionem fecisse virium; etsi enim in hunc finem non adhibuerunt plantam, necesse tamen fuisse mihi videtur in alieno vsu, vrinae copiosiores animaduenterent emissionem. Sine vlllo quoque dubio vrinae emissio est aucta; illi autem forte id accidere putantes non satis curae adhibuerunt observationibus: vel potius, quod est vero magis simile, aegrotis ipsis est tribuenda culpa, qui, quod saepius accidit, medico haud accurate et circumscripte indicarent omnia, quae essent experti. Haec ita certo sese habere, inde quoque manifestum est, quod eo ipso tempore, quo quidem aduersus hydropem, clam vero, adhibebatur digitalis, vires eius diureticae non animaduertebantur.

F 3

§. XVI.

x) An account etc. etc.

§. XVI.

Anno post Chr. nat. 1780, priusquam Witheringii saepius iam laudatus liber prelis erat impressus, iam Cl. Darvins certiores nos fecit, illius plantae aduersus hydropem vsum in Anglia quam maxime esse solemnem et plures memorat casus, has eius vires adfirmaturos *a*). Nec non in diario erudito quod Londin. in vulgus editur [the London medical Journal] *b*). Commentarios a Cl. Simmons et D. Warren *c*) scriptos inuenies, vbi Digitalis tamquam nouum et efficax in hydropem remedium indicatur commendaturque. Negari tamen non potest, Ill. Withering. huius auctorem esse medicaminis; Commentarii enim modo dicti, illi ortum debent. Ipse erat, quocum 1775 anno, mulier quaedam annis iam confecta *d*), in pago (Shorpshire dicto) hoc diu celatum aduersus hydropem medicamen, amplius viginti herbis commixtum, communicauit *e*). Ipse primus eius efficaciam soli Digitali con-

a) Experiments establisching a criterion between mucaginous and purulent matter and an account of the retrograde motions of the absorbent vessels of animal bodies in some diseases. Lichfield 1780. 8vo. vide *Abhandlungen für praktische Aerzte 6ter Band 2tes Stück* pag. 303.

b) Vol. VI. pag. 55.

c) De ambabus conferas velim. *Abhandlungen für pract. Aerzte. 11. Band* pag. 98. et 130.

d) Withering. l. c. pag. 2.

e) Haec quoque historia in argumentum adhiberi potest, non semper remedium ab ano quodam commendatum, temere pro falso esse habendum. Fieri potest enim vt saluberrimum, adhuc vero ignotum, remedium penes illos sit. Inde etiam saepius difficillimis accidere existimo in casibus, vt talis conditionis homines, plus ad sanitatem restituendam proficiant, quam medici, summa doctrina et experientia praediti, valent.

conuenire obseruauit, et iam supra commemoratam animad-
vertit vim diureticam, quae sola et tutissima est ratio, qua
optatum in hydrope sperare possis euentum. Sed antea
hocce adhibebatur in dosi quadam, remedium, qua fere
semper nauseam *f)* vomitum atque alui purgationem *†)* ex-
citabat. Inde accidit, vt aegroti, quamuis optimum anim-
aduerterent medicaminis effectum, tamen id porro sumere re-
cusarent *††)*. Atque si apud Cl. Warren leges **)*, sese
esse in ambiguo, num semper et vbiuis necessarius sit vom-
itus, si medicamen vim suam diureticam exferere debeat,
ipse interdum necessarium esse hoc ostendit. Witheringius ve-
ro, variis ac plurimis experimentis institutis, ex hac nos non
modo eripuit ambiguitate, sed monstrauit quoque viam, qua
securi possimus esse, timoris expertes, ne noxae aliquid aegroto
adferamus, si fortasse sanitatis pristinae restituendae spe exci-
damus. Quod si tamen, causis primariis hydropem arcessen-
tibus, remotis, ipsum remaneat malum, aut si causas repe-
rire vllas nequeamus, atque si naturam ambobus in casibus, per
vrinarias vias, aquae secretionem sua sponte eligere, animad-
uertamus, tunc si aliter humanae aliquid proficere possunt vi-
res, aliorum experimentis inter se consentientibus freti adfir-
mare possumus, prae omnibus aliis diureticis medicaminibus Di-
gitalem effectum votis nostris respondentem esse praebituram *g)*.

§. XVII.

f) Darvins l. c. pag. 302. Vir Ill. Simmons coniecturam affert
pag. 112. Nauseam e plantae venenata indole oriri, quae, si herba
esset siccata diminueretur, et herbae siccatae vsum recenti longe
praeferendum esse.

†) Warren l. c. pag. 124.

††) Warren pag. 130.

**)* L. c.

g) Withering. pag. 191.

§. XVII.

Ratio modusque, quo hocce remedium praecipuam exhibet vim, iam supra diuersis in locis est indicatus: mihi quidem videtur id ratione, ab irritandi eius natura, non pendenti vim diureticam exserere, qua scilicet natura organa vrinam fecernentia irritantur et in validiorem impelluntur motum, quod e. gr. cantharides et valida remedia alcalina efficere solent, sed potius singularem huic medicamini inesse indolem, qua sanguis pituitosus et renum pituita dissoluatur, humorum acrimonia corrigatur, vasa, ad vrinae secretionem accommodata, si quae fortasse sint vitiosa, corroborentur, et sic aqua ad emissionem satis apta educatur. Summa etiam probabilitate et verisimilitudine confirmari potest, eam praecipue remedii resoluentis partes agere, si ex analogia de eius in aliis morbis praestito concludere licet effectu. Si quod medicamen in vlla valetudine aduersa operetur ratione nobis satis perspecta, quid est, quod nos impediat, quo minus suspicemur, etiam in aliis, haud frustra adhibitum, casibus, et vna eademque ratione vim exhibuisse suam salutarem? — Atqui huius medicamini beneficio in glandulosarum partium tumoribus, dolorem non adferentibus, scrophulis dictis, utimur, quibus, tamquam dissoluens, discutiens, singularem emendans acrimoniam, medetur; nonne etiam eius diureticae vis ratio medendi in hoc est quaerenda? — Quoties non deprehendimus etiam in hydropicis, hepatis, lienis, pancreatis, et in ipso mesenterio obstructions adesse, et in pulmonibus indurationes, quibus sanguinis aut lymphorum circulatio nimis retardatur, et humorum secretio eorumque exitus diminuitur. Harum quidem vitiosa partium conditio, e nimia morbi duratione ortum habere potest, cum antea non adesset, saepissime vero morbum etiam antecedit, et pro causa efficienti est aestimanda. Quo-

cun-

cunque autem modo res est, nisi aliis indigeamus specificis remediis, Digitalis obstructions remouere, et humoribus caeteris expeditum reddere transitum valet; in primis autem tales procreabit effectus, si eius generis sint obstructions, vt Digitalis iis plane specificè mederi possit.

§. XVIII.

Nonnulli, vt iam supra commemorauimus, necesse esse putarunt, nauseam vomitumque prius excitari, quam medicamentum diureticum suum praebeat efficaciam. Sic Cl. Warren obseruauisse professus est, nunquam hydropem auferre nec quidquam proficere, nisi antea commouisset vomitum. Omnino negari non potest, vomitum tum in hoc statu esse salubrem, cum repentina corporis commotione vasorum minorum obstructions auferit, viasque aperit, et resorptionem efficit *h)*; quibus rebus hydropici saepius receperunt sanitatem *i)*, tum autem alia adhiberi possunt vomitoria. Ipse Withering initio hunc praecedere debere effectum statuit *k)*, postea vero experimentis persuasus est repetitis, Digitalem purpuream vim diureticam vehementer ostendere, nec in hunc finem nausea aut vomitu antea indigere; quamquam quidem, illo durante, secretio vrinae augeretur *l)*, et per aliquod temporis spatium continueretur.

Exem-

h) Cruikschank. vide *Abhandlungen für pract. Aerzte 7 Th. 1 Stück* p. 14,

i) Quid? quod hydrops articulationis hac sanata est ratione l. c. etiam acta hauniensia Th. I. p. 294. aqua ascitica euauuit.

k) L. c. p. 185.

l) P. 5.

Exempla exstant, vbi, et si nausea etc. excitabatur, vis tamen diuretica saepissime nihilo erat validior *m*) efficaciorque, quin etiam ille saepius antecedebat effectus, quem demum horis aliquot praeterlapsis sequebatur nausea; adeo urinae secretionem nonnunquam impediēbat *n*), aliquamdiu iam inchoatam, praecipue si medicina quibusdam maioribus aegroto dabatur dosibus *o*). Vt falsa illa opinio eo certissime sit reiicienda, hoc quoque annotari meretur, Digitalem eiusmodi in casibus, vbi iam scilla et ipecacuanha ad nauseam vsque data, nihil ad sanitatem adtulissent, fuisse saluberrimam *p*). Haec igitur nausea neutiquam est necessaria, sed potius ex nostra incuria oritur; et a nausea alio medicamine excitata, plane discrepat; dum modo desinit, modo eodem impetu, breuioribus aut diutioribus spatiis interiectis, redit, aegrumque submisso et anxio reddit animo, quae vero incommoda, ciborum appetitus amissi reditu, plerumque compensantur, et quidem maioris ea ciborum cupiditate, qua ante medicaminis vsum, aegrotus est gauisus *q*).

§. XIX.

Caeterum casus accidere solent, quorum iam §. XI. feci mentionem, v. c. vomitus, vertigo, colorum permixtio et caetera, quorum causa in maiori aut citius repetita dosi latet. Inde maximi est momenti, vt modus sufficiens, quo medicamen aegrotis datum, vim efficacem et salutarem absque omni periculo,

m) Simmons l. c. p. 102.

n) Withering l. c. 184. 85.

o) P. 4. l. c.

p) P. 5. l. c.

q) L. c. 185.

culo, optime exhibere possit, rite describatur constituatur que. — Cl. Darvins foliorum recentium quatuor uncias, duobus pintis aquae decoquebat usque in uncias octo, decoctoquo addebat uncias duas spiritus vini, cuius, interpositis duabus horis tria, aut singulis horis duo cibaria cochlearia aegroto sumenda praecipiebat. Medicinam decem vel duodecim horas adhibitam, nausea diu durans, et frequens urinae secretio sequebatur, interdum etiam alui eiectiones purgantes. — Cl. D. Simmons decoctum e tribus unciis foliorum aridorum et mensura dimidia cum quadrante ad mensuram dimidiam praeparabat, cuius sex cochlearia quotidie aegrotantibus dare dicebat. — Cl. D. Warren decoctum et tribus foliorum recentium unciis et aquae fontanae una libra cum dimidia, usque ad remanentiam unciarum novem decoctum praeparabat, huic colaturae aquae iuniperi et succi corticum aurantiorum ana unciam unam et dimidiam addebat, cuius medicaminis interpositis quatuor horis duo cochlearia maiora aeger quotidie tam diu sumebat, donec vomitus, alui purgatio, vel urinae frequens sequeretur secretio. Hanc medicamenti dandi rationem non utique optimam fuisse ac tutissimam, in eaque adhibita illud semper operari aliqua cum violentia, quae tamen ratio aegroti naturae in omnibus circumstantiis conueniens esse nequeat, facile est intellectu.

Semper igitur cautio quaedam in huius medicaminis usu est adhibenda, eaque constituenda dosis, quam, omni timore liberati, aegroto praecipere possimus, attamen eiusmodi formam optemus necesse est, qua maximos efficiat effectus, et efficaces quam minime amittat partes. Cl. Witheringius primus nos docuit, quomodo omnes modo memoratos, facile consequi possemus fines, certis cautionibus praescriptisque de-

finiendis, quibus fatis cognitis nunquam a recto aberrabimus tramite.

§. XX.

Omnia plantae nostrae partium ex communi experientia, folia sunt efficacissima *r*), quamquam eius aliae quoque partes similes fortasse proferre possint effectus *s*). Ex planta in caulem excrecente, folia imprimis colligenda sunt, quae deinde, petiolis et media costa cum cura seiunctis, vel in sole, vel in orbe stanneo, igni languidiori apposita et arida reddita, pulchrum ac viridi coloris puluerem efficiunt, qui paulo minus, quinta foliorum parte, ponderis habere solet, quae ipsa nequam sunt comburenda, sed tamdiu modo torrefacienda, donec conteri possunt. Huius pulueris adulto gran. vnum — tria bis quotidie praescribere solet Withering: puri vero vel cum aromate quodam admixti, plerumque grana quatuor in quemvis diem sufficiunt *t*). Nonnunquam pillulas sufficienti saponis aut gummi ammoniaci copia paratas praescribit, ac si liquida malint aegroti, drachmam vnam foliorum siccatorum in semi pintam calidae aquae per quatuor horas infundendam curat, colaturae unciam aquae spirituosae addit, cuius infusioni uncia vna bis singulis diebus adulto est media dosis. Quod si autem aeger solito validior sit, aut magni momenti symptomata accidentia eum vrgeant, hanc dosin per octo quasque horas

r) L. c. p. 181.

s) Radix e. g. quae praeterea, ut nonnulli autumant hydropi medetur, ut nulla inde oriatur nausea; Withering. tamen hanc non minus foliis hoc efficere observavit. — Flores etiam et semen idem operari possunt.

t) L. c. 182. Cl. Warren. l. c. p. 134. foliorum inquit hiberno tempore, collectorum minorem adhibendam esse, quantitatem (Less quantity).

horas dari iubet. Contra vero saepe fit, ut unciae dimidium iam sufficiat; ita triginta pulueris grana aut octo unciae infusi aegroto, priusquam nausea adficiatur, dari possunt. Tincturae spirituosae, et vinosae, et acetosae ipsi etiam probantur, quae et iam efficaces sunt repertae *u*). Minime vero illi probatur extractum. Medicamen enim, ait, cuius maxima dosis trium granorum in substantia est, condensationem non admittit. Neque nimis magnae neque citius repetitae sunt dandae doses, alioquin symptomata §. XI. notata accidere solent, attamen, ut facile intellectu est, leuiori gradu, nisi nimis vehementi ratione adhibeatur remedium *x*).

Medicaminis huius optassimus rarissime tunc est expectandus effectus, quando vim exferat purgandi *y*), quam ad coercendam unicuique dosi opii paululum addatur *z*). Si intestinorum nimia esset inertia et venter lentius moueretur, ille vno eodemque tempore Jalappam praescripsit, qua vis diuretica remedii, nequiquam impeditur. Attamen e tali huius cum aliis medicaminibus coniunctione non semper satis amplum perspectum habuit effectum.

§. XXI.

In hoc remedio adhibendo pulsus perpetuo diligenter est explorandus, quod non nunquam mirum in modum langueat, etsi non aliud illum antecessit symptoma. Ideoque caueas, ne dosin festinanter repetas, sed ut iustum operandi tempus cuique tribuas, et circumscriptis dosibus, interuallisque constitu-

G 3

tis

u) Vide Warren pag. 133. nausea minus fortasse adducit.

x) Withering. pag. 184.

y) L. c. pag. 186.

z) L. c. pag. 184.

tis tamdiu pergas, donec medicina sumta aut in renes aut ventriculum aut in pulsum et in intestina vim excerceat, sed desinas statim simulac talis appareat effectus *a*). Secundum Witheringii recentiora experimenta, ad hydropis sanationem paulatim curandam, Digitalis, leuioribus dosibus e. gr. ad duo aut tria grana, adhiberi debet. Vnde fiet, vt vrina paulatim fecernatur, quod vsque ad totius curationis finem continuabitur.

Ad remedii vim magis suffulciendam, necesse est, aegroti, dum medicinam adhibent, frequenti potu, quemcunque malunt, nisi fini nostro aduersetur, vtantur. Saepius enim fit, vt initio, quamdiu humores acrimonia quadam nondum sunt infecti, nulla aegroti laborent siti, ac potu, veteri quadam opinione falsa deterriti, abstineant; verum enim vero recentiorum satis euictum et confirmatum est experientia, frequentiore potum non modo non obesse, sed etiam prodesse.

Aquae euacuatione repente facta, aegrisque haud firma corporis constitutione gaudentibus, fasciarum vsus valde necessarius est *c*), vt hac ratione virium defectus aliaque symptomata euitentur. Nisi autem aqua penitus et vna vice egeratur, Witheringio in aliquot dies medicamine non vti placet, vt his interuallis corpus, medicamentis nutrientibus et tonicis adhibitis corroboretur; haec vero medicina optatum non semper praebuit successum tutissimum. — Remedium, quo nimis violentus et periculosus Digitalis effectus cohiberi possit, nondum est repertum aut cognitum. Experientia Cl. Witheringii, ventriculus, vsitata remedia analeptica et volatilia, tali consti-

a) L. c. pag. 186.

b) pag. 187.

c) Withering l. c. pag. 192.

constitutus conditione, recusat, potius aromatica et amara praefert. Nonnunquam spiritui vini inest, haud nimiam nauseam sedandi vis, plerumque etiam opium parvis dosibus datum, plurimum profecit, plus autem utilitatis vesicatoria adtulerunt *d*). D. Jones quidem compertum habuit; potum e mentha crispa confectum maxime profuisse.

§. XXII.

In omnibus fere hydropis generibus Digitalis commode adhiberi potest, excepto hydrope cystico; quoniam nulla interne adhibita remedia humores educunt inclusos. Qua de causa in ascite mulierum, ea haud feliciter utimur; quia cum hydrope ovariorum plerumque coniuncta esse solet *e*). Sed Vir Cl. Warren se eam optimo cum successu, in eiusmodi casu, quem hydropem dextri ovarii esse putavit, adhibuisse testatur *f*). Aegrotans enim dextro in latere magis magisque erat inflata, urinae secretio diminuebatur, macescebat et demisso erat animo. Pillulae scilliticae et acetum scilliticum plane nihil proficiebant, Digitalis autem usus, quatruiduo praeterlapso, eam pristinae reddebat sanitati. — Neque, ut Witheringius observavit, maior nobis in ascite sanandi spes adest, ubi venter durus, expansus, circumscriptus est, ubi tumor digiti impressioni repugnat ac continens est. Nec in hominibus robusto corpore, et viuida natura praeditis, secundum sperare debemus successum, si fibrae sint extensae, cutis calida aridaque atque facies rubore perfusa, et pulsus sit durus, intensus. Contra vero, Digitalis vim diureticam efficacem fore, tunc magis est sperandum,

d) L. c. pag. 188.

e) L. c. pag. 7.

f) *Abhandlungen für praktische Aerzte XI. Band. pag. 127.*

dum, si pulsus debilis, intermittens, et aegrotus pallidus est, circa os oculosque liuidus, si cutis sit frigida mollisque tumor, ut aquae motum internum facile tactu percipias, aut oedematofus tumor, digitorum leni pressioni facile cedens, foueam relinquat *e*). Item etiam, eam, in morbo e vasis exhalantibus relaxatis orto, saluberrimam esse Cl. Warren opinatur *f*), qui aegroti status initio ei similis apparet, qui cachexia appellatur, quae vniuersalis hydropis primordium est habendum, et a Cl. Cullen (hydropi diathesis) nominatur.

§. XXIII.

Quamquam autem hoc remedium, in vniuersum spectatum, est efficacissimum, et multis aliis aduersus hydropem adhibitis remediis sine dubio est praestantius, in omnibus tamen hydropis casibus, sine omni exceptione idem tutissime et optato cum successu adhibitum iri, nullo modo confirmare audeamus. Longissime tamen abest, ut haec, quae modo monui, eius praestantiae obsint; ubi enim vlla reperitur medicina, quam, quibusuis in symptomatibus sanitati prodesse eamque reddere certissime et absque omni exceptione contendere possimus? nonne quidam semper restant casus, in quibus nihil salutis adfert? Eodem modo nec Digitalis diureticum vniuersale medicamen haberi debet *g*), in quibusdam tantum, supra narratis circumstantiis accidentibus, praestitit efficaciam; etsi aliquando vi sua diuretica non integram restituat sanitatem, hoc tamen certum est, eam semper aliquantulum vrinae secretionem augere. Si vero cum apoplexia hydrops sit coniuncta, aut si aliorum morborum symptomata adsint, neque Digitalis, neque

e) L. c. With. pag. 189.

f) *Abhandlungen für pract. Aerzte* l. c. 128.

g) *Withering*. l. c. pag. 191. Nr. 1.

neque vllum aliud remedium diureticum aliquid proficere potest, nisi vt symptomata maxime periculosa diutius detineant *h*), qua mora fortasse alia remedia ad causam primariam pellendam idonea, inuenire possimus. Ceterum in aliis etiam morbis, quibus plane nulla subest hydrops, medicamen saluberrimum est Digitalis. Vim simul suam ita exserit in corde, et illius motum ita coercescit, vt etiam in aliam finem eam salutarem fore, suspicari possimus; quoniam nulli remedio alii, praeter illam, tanta et tam valida inest efficacia *i*). Quod si haec in vnum colligas; vt Digitalis praestantiam intelligas, eamque ob maximi momenti effectus, magni aestimes necesse est *), praesertim, cum, si nos fallit hoc remedium, nullius optatus sit expectandus successus *k*); et hoc remedium dosi constituta ac modo descripto datum, urinam leniter secerit, ita vt minorem, scilla, aut alio medicamine efficaci, corpori perturbationem et molestiam adferat *l*). Si igitur Digitalis hanc indolem et efficaciam penitus perspexerimus considerauerimusque, illi inter omnia hucusque cognita diuretica, eaque efficacissima, praestantiam debere, facile patebit.

Quae cum ita sint, nonne illi maximas habere debemus gratias, qui primus, remedium tam saluberrimum nobiscum liberaliter communicauit? —

§. XXIV.

h) L. c. Nr. 6.

i) L. c. Nr. 8-9. pag. 192.

*) Cl. Quarin etiam in quadam hydropis specie efficacem Digitalem, cum aliis remediis coniunctam, reperit pag. 121.

k) L. c. Nr. 4.

l) L. c. Nr. 5.

§. XXIV.

Equidem vt mihi ipsis in aegrotantibus plura instituere licuisset experimenta, optassem, quae nunc addere possem, sed hoc mihi non contigit. Vnus tantummodo mihi sese obtulit casus, qui respectu experimentorum, quae Vir Cl. Witheringius tentauit, multitudinis, pro nihilo est habendus. Quamuis autem euentus eius votis non satis respondit meis, eum tamen hic addam; quoniam, Digitalem in ascite adhibitam rarissime aliquid proficere, praecipue confirmare et extra omnem videtur ponere dubitationem, si aegroti ea videlicet est conditio, quam Witheringius descripsit.

Fridericus Alborn e pago Lengelern ad praefecturam Harstae pertinente ortus, et viginti quatuor annos natus, et qui texturam didicerat linteariam, simulque militiae nomen dederat; satis secunda et stabili valetudinis constitutione frui videbatur, et, vt ipse confessus est, a parentibus robustis et sanis procreatus, semper corporis sanitate erat gauisus. Is ante annum de symptomatibus hydropem incipientem indicantibus questus est: remedia idonea ac malo conuenientia visa adhibebantur. Sed satis prospero deficiebant effectu successuque, abdomen magis magisque indies ita tumescebat, vt paracentesis abdominis institui deberet: hac peracta, remedia quaeuis, partim roborantia partim hydropi respondentia, frustra adhibebantur, et breui temporis spatio interiecto, abdomen in pristinam et immensam extensum est magnitudinem. In hac miserrima positus constitutione aeger ille nosocomium nostrum accessit, et cura sanitatis eius restituendae, mihi est demandata. Vrina pauca itemque fusca, alui deiectio naturali conueniens erat, paululum tamen fluidior, cibi cupiditatem habuit mediocrem, sitim exiguam, imo nullam. Absque omni difficultate in quauis corporis parte aegrotus iacere potuit, pulsus retinuit iustum pul-

pulsandi modum non admodum celerem. Haec quidem prognosis, quam his in rebus sic constitutis nobis conciliare potuimus, non optima, sed potius infaustissima esse videbatur. Morbi enim pertinacia, cum nullum adhibitorum remediorum quidquam proficeret, et aqua nulla depromi posset ratione; deinde proximae causae inscitia, aduersus quam agendum fuisset, tam repentina, mox post operationem factam, aquae accumulatio, bonum expectare euentum non permiserunt, praeterea aegrotantis status vnus idemque erat, in quo iam Cl. Witheringius non felicem Digitalis, cuius efficaciae in hoc malo periculum facere mihi in animo erat, sperandum esse euentum enunciauit. Abdomen illi erat durum, extensum. Aegroto ipsi multum naturalis roboris supererat, fibrae strictae, et cutis calida. His valde ambiguis rebus Digitalis pulueris quatuor grana singulis in diebus aegroto danda curauimus: et inde a vicesimo secundo mensis Aprilis anni currentis die, mane duo, meridiano et vespertino tempore vnum sumsit granum. Hac dosi per nonnullos sumpta dies, vrinae secretio vsque ad dimidium est aucta: sed haud multo post rursus diminuebatur, et nullo modo amplius augeri potuit. Paracentesi abdominis igitur instituere necessitate coacti sumus; aquae incrementum autem aliquot post dies rediens roborantibus aegroto datis remediis impedire non potuimus. — Experimentum secundum in Digitalis puluere institutum minime respondit votis nostris; abdominis tamen tumor inter eius usum non amplius est auctus. Cum igitur ad aegrotum a malo suo liberandum, hoc medicamen non sufficeret, alia tentauimus remedia; vt sunt emetica, purgantia et plura alia; omnia autem, sicuti antea, sese habuerunt. Cineres modo nicotianae eximiam ei tulerunt opem; haud parua enim copia secernitur vrina; vnde sanitatis integrae restitutionem certissime sperare possumus.

HISTORIA MORBI

A

CL. D. BRANDIS

MECVM COMMVNICATA.

N. N. *Boetcher* mercenarius Goettingensis per plures iam annos leuiori laborabat respirandi difficultate quae mense Martio a. 1786. post frigus et insequentem calorem adeo creuerat, vt aeger lecto affixus vera infestaretur orthopnoea. Die 6 Martii eum inueni plurium dierum et noctium agrypnia debilitatum, spiritum in situ erecto difficillime et sonorum tantum trahentem, qui omnino interceptebatur dum corpus reclinaret, valdopere et difficillime tussientem cum sputo copiosissimo mere aquoso, per diem plures libras superante, Praecordia tensa non sine fluctuationis vestigio, quibus leuiter tantum pressis tussis grauiter augebatur. Dolorem vagum in scapulis et humeris querebatur et manus subtumescebant. Ex primis viis nullum sordium vestigium. Pulsus perquam debilis et inaequalis adeo vt grauiora mala ex eo praedixeris. Morbi causam vix aliam detegere potui, nisi transpirationem forsan suppressam; Aquam in substantia pulmonum collectam suspicabar, et dum primae viae nullam curationis indicium suppeditarent, diureticis morbum impugnare decreui. Pulueris inde fol. Digitalis purpureae

pureae gr. II. bis de die aegro praescripsi, et vt eorum vim eotutius obseruare possem nullum aliud medicamentum adiunxi.

D. 8. mart. paulo melius habere aeger credebat, etsi vrinae copia nondum aucta videretur, pulsus maior et magis aequalis, respiratio quidem adhuc sonora et difficilis, reclinanti tamen non omnino supprimebatur, tussis difficilis adhuc et continue fere infestans magnam aquae copiam euacuabat.

D. 10. omnia symptomata mitiora apparuerunt somnus placidus per plures noctis horas, nonnunquam tantum phantasmatis interruptus, respiratio facilius multo minus sonora, tussis humida frequens, pulsus fere naturalis aequalis: vrina nunc copiosior secedebat, ita vt ipse aeger ad duplum saltem auctam eam existimaret; dolorem querebatur in pectore, non tamen valde grauem nec noua mala minitantem. Vt impatienti aegro plura medicamenta a me efflagitanti satisfacerem pilulas praescripsi ex succo glycyrrhizae ad drachmam de die dimidiam et radices graminis Cichorei etc. pro potu ordinario decoquendas; pulueris fol. Digit. purpureae vsum autem semper continuandum imperabam. Insequente die pilulae id effecerant quod aeger ab eis certe expectabat, aluum nempe pluries deiecerant! Omnia symptomata mitiora; tussis adhuc frequens sputa copiosa, vrina multo adhuc copiosior ita vt de effectu Digit. vix dubitare liceret. Sic omnia praeter pilulas continuabantur, quae ob singularem in aegrum vim purgantem mittebantur, vsque ad d. 14um Mart. quo aeger grauiorem pectoris dolorem tussim difficiliorem querebatur, cui vt subleuarem quouis vespere opiatum ex TR. Thebaica propinabam, fol. Dig. purpureae tamen semper continuabam. Hisce medicamentis vsque ad d. 27 Martii continuatis aeger plenarie

narie restitutus ad labores reuertebatur, et ad hunc diem 21 Julii sanus viuit.

In duobus aliis aegris vim diureticam Digitalis purpureae expertus sum, non ita tamen vt ei tanta tribuere possim. Alter iuuenis studiosus hydrope laborabat articuli in genu dextro, quem medicamentis praesertim externis vesicatoriis saepissime repetitis et fumigationibus volatilibus aggrediebar, simul tamen diuretica interna adhibui non sine fructu, et inter ea fol. Dig. purpureae quae vt ipse aeger in omnibus symptomatibus obseruandis diligentissimus asseuerabat, vrinam melius ciebant quam antea data salia diuretica, leniora squillitica rad. fene-gae etc. quae antea praescripseram. Alter faber lignarius hydrope pectoris et ascite manifeste laborabat, cum oedemate pedum et dolore in scapulis, post vsum gr. XXIV. circiter fol. Digit. purpureae oedema pedum disparuit et aeger multo melius se habere credebat, vrinae copiam tamen auctam non obseruauerat, quod tamen negligentiae hominis rure degentis forsitan adscripseris. Finem morbi obseruare non contigit, cum rusticus non amplius ad nos veniret.

In alia aegra in clinico nostro adhibitam esse Digitalem scio, quae ascite laborabat, sed vix aliquem effectum ab vilo diuretico in eius morbo proteiformi expectauerim, qui ex pertinacissimis obstructionibus vasorum coeliacorum ortus, morbum nigrum, cardialgias dirissimas, ascitem, ipsumque hydro-pem pectoris produxerat, et aegram hystericam per plures annos lecto iam detinuerat. Vrinae excretionem tamen inde auctam esse a medico curante audiui.

Haec

Haec sunt quae tibi doctissime Candidate de Digitalis vi diuretica a me ipso obseruata communicare possum. Non sufficiunt fateor, vt eam extra omnem dubitationis aleam ponere possint, sed aliquid saltem contribuere posse puto, vt ab aliis medicis experimenta continuentur.

I. D. Brandis,

Med. Doct.

THE

THESES.

I.

Male efficacia emeticorum ad sordium ex primis viis eliminationem restringitur.

II.

Tuto aliquando cortex peruuanus in inflammationibus adhibetur.

III.

Eruptio petechiarum nihil critici secum fert.

IV.

Placentae solutio naturali in casu, viribus tantummodo naturae est relinquenda.

V.

Dysenteriae caussa proxima est acrimonia rheumatica.

VI.

Fluxus hepaticus nihil aliud esse videtur, nisi haemorrhoides intestinorum tenuium.

VII.

Lingua impura non semper sibi vindicat euacuantia.

VIII.

Epilepsiae caussa proxima in primis viis saepissime latet.

Schiemann, Karl Christian,

Diss. inaug. med. De digitali purpurea

Göttinga 1786

4 Diss. 3502,15

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10966766-2

VD18 15212610-001